1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО 5
2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО 6
3. ПРИХОДИ ОТ ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ 45
4. ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА, НЕТНО 47
5. РАЗХОДИ ЗА СУРОВИНИ И МАТЕРИАЛИ 48
6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ 49
7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА 50
8. ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ, НЕТНО 50
9. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА 51
10. ОБЕЗЦЕНКА И ОТПИСВАНЕ НА НЕТЕКУЩИ АКТИВИ 52
11. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ 52
12. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА 52
13. НЕТНА (ЗАГУБА) / ПЕЧАЛБА НА АКЦИЯ 53
14. ИМОТИ, МАШИНИ, ОБОРУДВАНЕ 54
15. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ 55
16. ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА 56
17. АКТИВИ/(ПАСИВИ) ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ 57
18. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ 60
19. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ЛИЦА 61
20. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДОСТАВЕНИ АВАНСИ 64
21. ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ 66
22. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ 67
23. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ 67
24. ДЪЛГОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ 68
25. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ПО ФИНАНСОВ ЛИЗИНГ 70
26. ПРОВИЗИИ 71
27. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА ПРИ ПЕНСИОНИРАНЕ 71
28. ПРАВИТЕЛСТВЕНИ ФИНАНСИРАНИЯ 75
29. КРАТКОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ 75
30. ПАСИВИ ПО ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ 75
31. ТЪРГОВСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ 76
32. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ СВЪРЗАНИ ЛИЦА 76
33. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ 77
34. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ 77
35. ДРУГИ ТЕКУЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ 78
36. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ 78
37. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК 78
38. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА 86
39. ЕФЕКТИ ОТ ПЪРВОНАЧАЛНО ПРИЛАГАНЕ НА МСФО 9 И МСФО 15 89
40. ПОТЕНЦИАЛНИ ЕФЕКТИ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО НА МСФО 16 ЛИЗИНГ 93

1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО

Неохим АД (Дружеството) е създадено през 1951 г. Регистрирано е като акционерно дружество през месец юли 1997 г. Дружеството е със седалище и адрес на управление гр. Димитровград, Източна индустриална зона, ул."Химкомбинатска" и е регистрирано в Търговския регистър с ЕИК 836144932. Последните промени в Устава на Дружеството са вписани в регистъра на търговските дружества на 6 август 2013 г. Последните промени в органите на управление са вписани в Търговския регистър на 21 юни 2018 г. с удължаване на мандата на управление до 13 юни 2021 г. На 21.06.2018 г. е вписано учредяване на прокура и упълномощаване на прокурист на Неохим АД.

1.1.Собственост и управление

Неохим АД е публично Дружество, съгласно Закона за публично предлагане на ценни книжа.

Към 31 декември 2018 г. разпределението на акционерния капитал на Дружеството, е както следва:

- Еко Тех АД - 24.28 %
- Евро Ферт АД - 24.03 %
- Феборан ЕООД - 20.30 %
- Агрофер Интернешънъл Естаблишмънт, Лихтенщайн - 7.68 %
- УПФ Съгласие - 3.33 %
- Неохим АД (обратно изкупени акции) - 2.58 %
- ЗУПФ Алианц България - 2.30 %
- УПФ ЦКБ Сила - 2.19 %
- Други - 13.31 %

Неохим АД има едностепенна система на управление със Съвет на директорите, който се състои от 9 членове, както следва:

Димчо Стайков Георгиев	Председател
Елена Симеонова Шопова	Зам. Председател
Димитър Стефанов Димитров	Член
Тошо Иванов Димов	Член
Васил Живков Грънчаров	Член
Виктория Илиева Ценова	Член
Зърнени храни България АД	Член
Хуберт Пухнер	Член
Мартина Михаела Аубергер	Член

Дружеството се представлява от Димитър Стефанов Димитров в качеството му на Изпълнителен директор и Стефан Димитров Димитров в качеството му на Прокурист (Търговски управител), всеки един от двамата поотделно.

Ръководството на Неохим АД се осъществява от Съвет на директорите. Някои от функциите по оперативно управление са възложени на изпълнителен директор и прокурист.

Одитният комитет подпомага работата на Съвета на директорите, има роля на лица натоварени с общо управление, които извършват мониторинг и надзор над Неохим АД вкл. над системата на финансово отчитане на Дружеството.

Членовете на одитния комитет са:
Таня Димитрова Кованлъшка
Николина Желева Делчева
Йорданка Атанасова Николова

Към 31 декември 2018 г. общият брой на персонала в Дружеството е 878 работници и служители (31 декември 2017 г.: 969).

1.2. Предмет на дейност

Предметът на дейност на Дружеството включва следните видове операции и сделки:
- производство на неорганични и органични химически продукти;
- търговска дейност.

1.3. Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на дружеството, за периода 2015 – 2018 г. са представени в таблицата по-долу:

Показател	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
БВП в млн. лева	88,575	94,130	101,043	107,987
Реален растеж на БВП	3.5%	3.9%	3.8%	3.1%
Инфлация в края на годината (ХИПЦ)	-0.9%	-0.5%	1.8%	2.3%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1.76	1.77	1.73	1.66
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1.79	1.86	1.63	1.71
Основен лихвен процент в края на годината	0.01	0.00	0.00	0.00
Безработица (в края на годината)	10.0%	8.0%	7.1%	6.1%
Кредитен рейтинг на Р България по Standard&Poors (дългосрочен)	BB+	BB+	BB+	BBB-
Кредитен рейтинг на Р България по Moody's (дългосрочен)	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2
Кредитен рейтинг на Р България по Fitch (дългосрочен)	BBB	BBB-	BBB-	BBB

** Прогноза на БНБ за.2018 г., изготвена към 21 декември 2018 г. източник: БНБ*

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО

2.1. База за изготвяне на индивидуалния финансов отчет

Индивидуалният финансов отчет на Неохим АД е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от

Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила от 1 януари 2018 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти" (МСС).

За текущата финансова година Дружеството е приело всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за неговата дейност.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, *практически приложими за годишни отчетни периоди, започващи най-рано на 1 януари 2018 г. за предприятията в Република България,* са настъпили промени в счетоводната политика на Дружеството относно принципите, правилата и критериите за отчитане на следните отчетни обекти, както и на представянето и оповестяванията на финансова информация за тях: търговски вземания и задължения (*Приложение №20 и Приложение № 31*), вземания от свързани предприятия и задължения към свързани предприятия (*Приложение №19 и Приложение № 32*) и приходи от договори с клиенти (*Приложение № 3*). Промените произтичат от прилагането на следните стандарти и тълкувания: МСФО 7 (променен) *Финансови инструменти: Оповестявания*, МСФО 9 *Финансови инструменти* и МСФО 15 *Приходи по договори с клиенти*.

Промените произтичат от прилагането на следните стандарти и тълкувания:

МСФО 9 Финансови инструменти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК). Този стандарт е нов стандарт за финансовите инструменти. Крайното му предназначение е да замести изцяло МСС 39. Проектът на разработване на новия стандарт е преминал през три фази и е покрил следния обхват от основни методологически въпроси: 1. Класификация и оценяване на финансовите активи и пасиви; 2. Счетоводно отчитане на хеджирането; и 3. Методология на определяне на обезценката. Понастоящем МСФО 9 е издаван четири пъти, през м.ноември 2009 г., през м.октомври 2010 г., през м.ноември 2013 г. и окончателно, отново в цялост през м. юли 2014г.

а)*Класификация и оценяване на финансовите активи и пасиви* – с първите издания той подменя тези части на МСС 39, които се отнасят за класификацията и оценката на финансовите инструменти. Той установява нови принципи, правила и критерии за класификация и подход за оценка, вкл. хибридните договори, като запазва почти изцяло правилата на МСС 39 за признаване и отписване на финансовите активи и пасиви. МСФО 9 въвежда изискване класификацията на финансовите активи да бъда правена на база бизнес модела на предприятието за тяхното управление и на характеристиките на договорените парични потоци на съответните активи. На тази основа се определят двете основни категории последващи оценки – по амортизирана и по справедлива стойност. Новите правила довеждат до промени основно в отчитането на финансови активи от типа на дългови инструменти и на финансови пасиви, приети за отчитане по справедлива стойност през текущите печалби и загуби (за кредитния риск). Особеност при

класификацията и на оценъчния модел за финансовите активи по справедлива стойност е категорията „с последваща оценка по справедлива стойност през другия всеобхватен доход", в която могат да попаднат при наличието на определени условия някои дългови и капиталови инструменти.

б) *Счетоводно отчитане на хеджирането* – в стандарта е включена нова глава, с която се въвежда нов по-облекчен подход и респ. модел за счетоводно отчитане на хеджирането, който позволява последователно и цялостно отразяване на всички финансови и нефинансови рискови експозиции, обект на операции по икономическо хеджиране, и от друга – по-добро представяне на дейностите по управление на риска във финансовите отчети, особено на връзката им с хеджиращите сделки и на обхвата и вида документация, която да се използва. Също така са подобрени изискванията към структурата, съдържанието и подхода на представяне на оповестяванията по хеджирането. Допълнително, въведена е опцията отчитането на промените в справедливата стойност на финансови пасиви, оценявани по справедлива стойност през печалбата или загубата, но в частта, дължаща се на промени в качеството на собствената кредитоспособност (собствен кредитен риск) на Дружеството, този ефект да се представя в другия всеобхватен доход вместо в печалбата или загубата.

в) *Методология на определяне на обезценката* – промяната е кардинална и въвежда приложението на концепцията и подхода на „очаквана загуба". Съгласно този подход всички очаквани загуби на един финансов актив по амортизирана стойност се признават по-рано, като се прилага обичайно модела на трите етапи, в зависимост от промяната на кредитното му качество, а не само при изкристализирането на събитие за неизпълнение, както е в модела по МСС 39. Трите етапа са: а) при първоначалното признаване на финансовия актив – обезценка за 12-месечен период, б) при завишен кредитен риск - за целия живот на актива; и съответно – в) при настъпването на неизпълнение – на фактическата обезценка. Този модел определя и правилата как да се измерват загубите от обезценка и респ. прилагането на ефективния лихвен процент при признаването на лихвения приход. Обезценката на дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност през другия всеобхватен доход, също се определя и измерва като се прилага методологията както при финансовите активи по амортизирана стойност. За търговските вземания, вземанията по лизинг и активите по договори с клиенти стандартът допуска използването на опростен модел за изчисляване на обезценката им, но се запазва и при него концепцията за „очаквани загуби".

Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на Дружеството по отношение на: търговски вземания, вземания от свързани предприятия и разходи за обезценка на вземания. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 9 и да не преизчислява сравнителните данни. Ефектите от направените от него преизчисления и рекласификации са оповестени в *Приложение № 39*.

МСФО 7 (променен) Финансови инструменти: Оповестявания – относно облекчението за преизчислението на сравнителни периоди и свързаните с тях оповестявания при прилагането на МСФО 9 (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК). Тази промяна е свързана с въвеждане на облекчение относно необходимостта от преизчисление на сравнителните финансови отчети и възможността за предоставяне на модифицирани оповестявания при преминаването от МСС 39 към МСФО 9 към датата на прилагане на стандарта от дружеството и дали то избира опцията да преизчисли предходни периоди. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 9 и да не преизчислява сравнителните данни (*Приложение № 39*)

МСФО 15 Приходи по договори с клиенти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК). Този стандарт е изцяло нов стандарт за признаване и оценяване на приходите на предприятията от всички видове браншове. Той въвежда нова концепция и на тази основа цялостен комплекс от нови принципи, правила и подходи за признаването, отчитането и оповестяването на информация относно вида, сумата, периода и несигурностите във връзка с приходите и паричните потоци, произхождащи от договори с клиенти. Стандартът изцяло подменя действащите до този момент стандарти, свързани с признаването на приходи, основно МСС 18 и МСС 11 и свързаните с тях тълкувания. Водещата концепция на новия стандарт е в създаването на модел от 5 стъпки, чрез който определянето на параметрите и времето на прихода са съизмерими спрямо задължението за изпълнение на всяка от страните по сделката помежду им. Ключовите компоненти са:

а) договори с клиенти с търговска същност и оценка на вероятността за събиране на договорените суми от страна на предприятието съгласно условията на дадения договор;

б) идентифициране на отделните задължения за изпълнение по договора за стоки или услуги – отграничаемостта им от останалите поети ангажименти по договора, от които клиентът би черпил изгоди;

в) определяне на цена на сделката – сумата, която предприятието очаква, че има право да получи срещу прехвърлянето на съответната стока или услуга към клиента – особено внимание се отделя на видовете променливи компоненти в цената, вкл. финансовия компонент, както и на компонента, получаван в натура;

г) разпределение на цената на операцията между отделните задължения за изпълнение по договора – обичайно на база индивидуалната продажна цена на всеки компонент (стока/услуга); и

д) моментът или периодът на признаване на прихода – при успешното изпълнение на задължение по договора чрез трансфериране на контрола върху обещаната стока или услуга, било то в даден момент или за определен период във времето.

Въведени са правила и критерии (а) за идентифициране на задължения за изпълнение на базата на конкретни обещания за доставката на стоки или услуги, (б) за идентифициране дали

дружество е принципал или агент при предоставянето на стоки или услуги, и (в) при трансфера на лицензии. Въвеждането на този стандарт обичайно довежда до по-съществени промени: а) при комплексни договори, с обвързани продажби на стоки и услуги – ще е необходимо ясно разграничаване между стоките и услугите на всеки компонент и условие по договора; б) вероятност за промяна на момента на признаване на продажбата; в) увеличаване на оповестяванията; и г) въвеждане на допълнителни правила за признаването на приходи от определен тип договори – лицензии; консигнации; еднократно събирани предварителни такси; гаранции и др. подобни.

Стандартът допуска както пълно ретроспективно приложение, така и модифицирано ретроспективно приложение, от началото на текущия отчетен период (2018 г.), с определени оповестявания за предходните периоди.

Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на Дружеството по отношение на: приходите от продажба на продукция и предоставяне на услуги и свързаните с тях признавани активи и пасиви. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 15 и да не преизчислява сравнителните данни. Няма съществен ефект върху началните салда от направените промени (*Приложение № 39*).

За останалите стандарти и тълкувания, посочени по-долу, ръководството е проучило възможния им ефект и е определило, че те не биха имали ефект върху счетоводната политика, респ. активите, пасивите, операциите и резултатите на Дружеството поради това, че то не разполага/оперира с такива обекти и/или не реализира подобни сделки и транзакции:

- **МСФО 2 (променен) Плащане на базата на акции** – Класификация и оценяване на транзакциите базирани на плащания с акции (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК).
- **МСФО 4 (променен) Застрахователни договори** (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК).
- **Подобрения в МСФО Цикъл 2014-2016 (м. декември 2016 г.)** – подобрения в МСФО 1 и МСС 28 (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приети от ЕК).
- **МСС 40 (променен) – Инвестиционни имоти** – относно трансфери на инвестиционни имоти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК).
- **КРМСФО 22 – Сделки с чуждестранна валута и авансови плащания** (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., прието от ЕК).

Към датата на издаване за одобряване на този финансов отчет са издадени, но не са все още в сила за годишни периоди, започващи на 1 януари 2018 г., няколко нови стандарти и разяснения, както и променени стандарти и разяснения, които не са били приети за по-ранно приложение от Дружеството. От тях ръководството е преценило, че следните биха имали потенциален ефект в бъдеще за промени в счетоводната политика и класификацията и стойностите на отчетни обекти във финансовите отчети на Дружеството за следващи периоди, а именно:

МСФО 16 Лизинг (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. – приет е от ЕК).
Този стандарт е с изцяло променена концепция. Той въвежда нови принципи за признаване, измерване и представяне на лизинга чрез налагане на нов модел с цел да осигури по-достоверно и адекватно представяне на тези сделки най-вече при лизингополучателя. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за лизинга – МСС 17.

а) При лизингополучателите водещият принцип на новия стандарт е въвеждането на еднотипен модел на счетоводно балансово третиране на лизинга – за всички лизингови договори с реална продължителност от повече от 12 месеца ще се признава актив под формата на „право на ползване", който ще се амортизира за периода на договора, и респективно, ще се отчита финансов пасив за задължението по тези договори. Това е и съществената промяна спрямо текущата отчетна практика. За краткосрочни или на много ниска цена лизинги се допуска изключение и запазване на досегашната практика;

б) При лизингодателите няма да има съществени промени в отчетната практика и те ще продължат да отчитат лизингите аналогично на правилата на стария стандарт МСС 17 – като оперативни и финансови. Доколкото новият стандарт дава по-цялостна концепция, следва да се направи и от тяхна страна един по-подробен анализ на условията на договорите и е възможно и при тях (лизингодателите) да настъпят основания за рекласификация на определени лизингови сделки. Новият стандарт изисква разширяване на оповестяванията. Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на Дружеството по отношение на: лизинговите договори за оперативен лизинг на Дружеството в качеството му на лизингополучател, с изключение на лизингови договори с кратък срок (до 12 месеца) и с плащания по лизингови договори на ниска стойност, които ще продължат да се признават по линеен метод като текущ разход в печалбата или загубата.

Ефектите от направените от ръководството на Дружеството анализи и предварителни преизчисления и рекласификации са оповестени в *Приложение № 40*. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 16 и да не преизчислява сравнителните данни.

Промени в Концептуалната рамка за финансово отчитане (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., не са приети от ЕК). Тези промени включват преработени дефиниции за „актив" и „пасив", както и нови насоки за тяхното измерване, отписване, представяне и оповестяване. Промените в Концептуалната рамка са съпроводени с изменения в някои препратки към нея в Международните стандарти за финансово отчитане, в т.ч. МСФО 2, МСФО 3, МСФО 6, МСФО 14, МСС 1, МСС 8, МСС 34, МСС 37, МСС 38, КРМСФО 12, КРМСФО 19, КРМСФО 20, КРМСФО 22 и ПКР 32. Част от препратките насочват към коя версия на Концептуалната рамка следва се отнасят изявленията в посочените стандарти (рамката на КМСС, приета от СМСС през 2001 г., рамката на СМСС от 2010 г. или новата ревизирана рамка от 2018 г.), други изрично

посочват, че дефинициите в стандарта не са актуализирани в съответствие с новите изменения в рамката.

МСФО 3 (променен) – Бизнес комбинации (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., не е приет от ЕК). Тази промяна касае даденото в приложенията към стандарта определение за „бизнес" и е свързана с трудностите, които придобиващото предприятие среща в преценката дали се придобива бизнес или съвкупност от активи. Изменението цели:

а) да изясни, че за да бъде определен като бизнес, придобитият набор от дейности и активи трябва да включва като минимум вложените ресурси и оперативни процеси, които заедно водят до създаването на продукт;

б) да се стеснят дефинициите за „бизнес" и за „продукт", като се съсредоточат до стоките и услугите, предоставяни на клиента и като се отнеме фокусът върху способността за намаляване на разходите;

в) да добави насоки и илюстративни примери, които да помогнат на предприятията в преценката дали е придобит оперативен процес;

г) да премахне изискването за оценка за това дали пазарните участници са в състояние да заменят липсващите ресурси и оперативни процеси в придобиваното предприятие, за да продължат да създават продукт, и

д) да се добави опцията за т.нар. тест за концентрация, който позволява опростена оценка за това, дали дадена съвкупност от дейности и активи е бизнес, или не.

Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети и МСС 8 Счетоводна политика, промени в приблизителните оценки и грешки (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г – не са приети от ЕК). Тези промени касаят прецизиране определението за „същественост", посочено в двата стандарта. Според тях новото определение за същественост е: „информацията е съществена, ако пропусната, представена неточно или прикрита, би могло в разумна степен да се очаква да повлияе на решенията на основните потребители на финансовите отчети с обща цел, които предоставят финансова информация за дадено отчетно предприятие". Налице са три нови аспекта от определението, които следва да бъдат отбелязани:

а) „прикриване" – настоящото определение се фокусира само върху пропускане и неточно представяне. Заключението на СМСС е, че прикриването на съществена информация може да има същия ефект като пропускане на съществена информация;

б)„очакване в разумна степен да се повлияе на решенията на основните потребители" – настоящото определение се отнася до „би могло да повлияе", което според СМСС може да се приеме, че се изисква твърде много информация, тъй като почти всичко „би могло да повлияе" върху решенията на някои потребители, дори вероятността да е минимална; и

в) „основни потребители" – настоящото определение се отнася само до „потребители", което според СМСС може да бъде прието твърде широко, т.е. да се вземат предвид всички възможни ползватели на финансовите отчети, когато се решава каква информация да се оповести.

Също така, посочват се изрично пет начина за прикриване на съществена информация:
а) използване на език за съществен елемент, който е уклончив или неясен;

б) информация за съществен елемент, сделка или събитие, която е разпръсната на различни места във финансовите отчети;

в) несходни елементи, сделки и събития, по същество, които неподходящо са представени съвкупно;

г) сходни елементи, сделки и събития, които неподходящо са представени самостоятелно; и

д) съществена информация е скрита чрез несъществена информация до такава степен, че става неясно коя информация е съществена.

КРМСФО 23 (променен) Несигурности при третирането на данъци върху дохода (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., прието от ЕК). Това разяснение дава насоки за счетоводното третиране и отчитане на данъците върху дохода по МСС12, когато са налице определени несигурности по данъчното третиране. То не засяга данъци и други държавни вземания и такси, извън МСС12, нито включва специални изисквания относно лихви и други санкции, асоциирани с несигурности по данъци. Разяснението покрива следните въпроси:
а) дали предприятието да преценява отделно несигурности по данъчното третиране;

б) допусканията, които предприятието прави за проверка и оценка на данъчното третиране от данъчните власти;

в) как предприятието определя данъчната печалба или загуба, данъчните бази, неизползваните данъчни загуби, данъчните ставки и неизползваните данъчни кредити;

г) как предприятието преценява и третира промените във фактите и обстоятелствата; и

д) подходът на предприятието дали ще преценява отделните несигурности на данъчното третиране поотделно или в комбинация с други.

МСС 19 (променен) – Доходи на наети лица (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., не е приет от ЕК). Тази промяна уточнява, че в случаи на промени в плановете за дефинирани доходи, съкращаване или уреждане, в определянето на разходите за текущ трудов стаж и разходите за лихви за периода след преоценката, Дружеството е длъжно да използва заложените в нея предположения. Допълнително са включени изменения в оповестяването на ефекта при промени в плановете за дефинирани доходи, съкращаване или уреждане във връзка с горната граница(тавана) на актив по плана.

Подобрения в МСФО Цикъл 2015-2017 (м. декември 2017 г.) – подобрения в МСС 23, МСС 12 и МСФО 3 във връзка с МСФО 11 (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., не са приети от ЕК). Тези подобрения внасят частични промени и редакции в съответните стандарти, основно с цел да премахнат съществуваща непоследователност или неясноти в приложението на правилата и изискванията на отделните стандарти, както и да се внесе по-прецизна терминология на понятия. Основно промените са насочени към следните обекти или операции:

а) поясняват, че когато едно предприятие придобива контрол над бизнес, който е съвместна дейност, то следва да преизчисли (преоцени) предишно държаните си дялове в този бизнес при прилагане на МСФО 3. Също така се уточнява, че когато едно предприятие придобие съвместен контрол в бизнес, който е съвместна дейност, то не следва да преизчислява предишно държаните дялове в него при прилагане на МСФО 11;

б) поясняват, че всички данъчни последици от данъци върху доходи от дивиденти (т.е. при разпределение на печалбата) следва да се посочат в печалбата или загубата независимо как са възникнали – при прилагането на МСС 12; и

в) поясняват, че ако при заеми със специални цели за финансиране на определен квалифициран актив, останат непогасени след като активът стане готов за предвидената употреба или продажба, тези заеми стават част от финансиращите средства с общо предназначение, когато се изчислява нормата за капитализация по реда на МСС 23.

Ръководството е в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от направените промени в Концептуалната рамка и горепосочените стандарти (с изключение на МСФО16), които ще окажат влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификациите на активите, пасивите, операциите и резултатите на Дружеството в следващите отчетни периоди.

Допълнително, за посочените по-долу нови стандарти, променени стандарти и приети тълкувания, които са издадени, но все още не са в сила за годишни периоди започващи на 1 януари 2018 г., ръководството е преценило, че следните не биха имали потенциален ефект за промени в счетоводната политика и класификацията и стойностите на отчетни обекти във финансовите отчети на дружеството, а именно:

МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложена ефективна дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС). Тези промени са насочени към решаването на счетоводното третиране на продажбите или апортите на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи дали продаваните активи или апортираните немонетарни активи, конституират или не по същество „бизнес" по смисъла на МСФО3. Ако тези активи като съвкупност не отговарят на определението за „бизнес" инвеститорът признава печалба или загуба до процента, съответстващ на дела на другите несвързани инвеститори в асоциираното или съвместното предприятие. В случаите когато се продават активи или се апортират немонетарни активи, които като съвкупност

са „бизнес”, инвеститорът признава изцяло печалбата или загубата от транзакцията. Тези промени ще се прилагат перспективно. СММС отложи началната дата на приложение на тези промени за неопределено време.

МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г., не е приет от ЕК). Този стандарт е изцяло нов счетоводен стандарт за всички видове застрахователни договори, вкл. за някои гаранции и финансови инструменти, като обхваща правила за признаване и оценяване, за представяне и оповестяване. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за застрахователните договори – МСФО 4. Той установява нов цялостен модел за отчитането та застрахователните договори, покриващ всички релевантни счетоводни аспекти. Той не е приложим за дейността на Дружеството.

МСФО 9 (променен) – Финансови инструменти – относно случаи на негативни компенсации при предсрочно погасяване и модификации на финансови пасиви (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). Тази промяна покрива два въпроса:

а) изменя настоящите изискванията на МСФО 9, като позволява класифицирането на определени финансови активи по амортизирана стойност и преминаването им на теста СПГЛ, независимо от наличието на условия за предсрочно погасяване с негативна компенсация. Негативна компенсация е налице, когато условията по договора позволяват на длъжника да плати предсрочно инструмента преди неговия падеж, и предсрочно платената сума може да е различна от останалите неплатени главница и лихви, но тази негативна компенсация трябва да е разумна и релевантна за ранното прекратяване на договора. Предварителното плащане само по себе си не е достатъчен индикатор за преценка, т.е. е важно е да се прецени спрямо текущо преобладаващия лихвен процент, и спрямо него - сумата на предплащането може да е и в полза на страна, инициирала го. Важно е изчисляването на компенсацията да е последователно като подход и при санкция за по-ранно плащане, и при полза от по-ранно плащане. Също така съответният актив следва да е в категорията „държан за събиране на паричните потоци” съгласно бизнес модела на предприятието;

б) потвърждава, че когато даден финансов пасив, отчитан по амортизирана стойност, е модифициран без да се отписва, то ефектът от тази модификация трябва да се признае в печалбата или загубата. Ефектът се измерва като разлика между оригиналните договорени парични потоци и тези, след модификацията, дисконтирани по оригиналния ефективен лихвен процент.

МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. не е приет от ЕК). Тази промяна уточнява, че предприятието следва да прилага МСФО 9, включително изискванията за обезценка, относно участията в асоциирани или съвместни предприятия, които формират нетната инвестиция с тези дружества, и за които не се

прилага отчитането по метода на собствения капитал. Промяна в намеренията или плановете на ръководството не се считат за доказателство за промяна.

Дружеството води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните в отчета и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако нещо друго изрично не е указано.

2.2. Консолидиран отчет на Дружеството

Настоящият финансов отчет представлява индивидуален финансов отчет, изготвянето на който се изисква, съгласно счетоводното и данъчното законодателство на Република България. Дружеството притежава собственост и упражнява контрол върху дъщерни дружества (Приложение №16) поради което, съгласно изискванията на Закона за счетоводството в България и на основание МСФО 10 Консолидирани финансови отчети изготвя и консолидиран финансов отчет.

2.3 Счетоводни предположения и приблизителни счетоводни оценки

Представянето на финансов отчет, съгласно Международните стандарти за финансови отчети, изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях. Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени в Приложение № 2.27.

2.4. Сравнителни данни

Дружеството представя сравнителна информация в този индивидуален финансов отчет за една предходна година.

Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

Изключение от това правило е представянето на ефектите от приложението за първи път на МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* и МСФО 9 *Финансови инструменти*. Дружеството е избрало модифицирано ретроспективно прилагане за първи път на МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти*. При приемането на МСФО 9 *Финансови инструменти* Дружеството е приложило изключенията (облекченията) при първоначалното му прилагане. Всички корекции, произтичащи от първоначалното прилагане на двата нови стандарта, са отчетени в собствения капитал (към „неразпределената печалба”) към 1 януари 2018 г. Сравнителната информация за 2017 г. не е преизчислена. Тя е представена и оповестена съгласно изискванията на МСС 39 *Финансови Инструменти: Признаване и Оценяване* (отменен), МСФО 7 *Финансови Инструменти: Оповестяване*, МСС 18 *Приходи (отменен)* и *МСС 11 Договори* за строителство (отменен) и свързаните с тях разяснения.

Ефектите от първоначалното прилагане на новите МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* и МСФО 9 Финансови инструменти са представени в *Приложение № 39*.

2.5. Функционална валута и признаване на курсови разлики

Функционалната и отчетна валута на Дружеството е българският лев. Функционална валута е валутата на основната икономическа среда, в която едно предприятие функционира и в която главно се генерират и изразходват паричните средства. Тя отразява основните сделки, събития и условия, значими за предприятието. Левът е фиксиран по Закона за БНБ към еврото в съотношение BGN 1.95583:EUR 1.

При първоначално признаване, сделка в чуждестранна валута се записва директно в отчетната валута, като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства, вземанията и задълженията, деноминирани в чуждестранна валута (монетарни отчетни обекти), се оценяват към 31 декември като се прилага заключителен обменен курс на БНБ.

Нетните разлики от промяна на валутни курсове, свързани с парични средства, търговски вземания и задължения, деноминирани в чуждестранна валута, се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, като се представят нетно към “други доходи/(загуби) от дейността”.

Немонетарните отчетни обекти в отчета за финансовото състояние първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

2.6. Приходи

2.6.1. Счетоводна политика, приложима от 01 януари 2018 г.

2.6.1.1. ***Признаване на приходи по договори с клиенти***

Обичайните приходи на Дружеството са от продажба на продукция собствено производство (Приложение № 3).

Приходите в Дружеството се признават, когато контролът върху обещаните в *договора с клиента* продукция, стоки и/или услуги се прехвърли на клиента. Контролът се прехвърля на клиента при удовлетворяване на задълженията за изпълнение по договора чрез прехвърляне на обещаните продукция, стоки и/или предоставяне на обещаните услуги.

Оценка на договор с клиент

Договор с клиент е налице само когато при влизането му в сила той:

а) има търговска същност и мотив,

б) страните са го одобрили (устно, писмено или на база „установена и общопризната стопанска практика“) и са се ангажирали да го изпълнят,

в) правата на всяка страна могат да бъдат идентифицирани,

г) условията за плащане могат да бъдат идентифицирани, и

д) съществува вероятност възнаграждението, на което Дружеството има право при изпълнение задълженията си за изпълнение, да бъде получено. При оценка на събираемостта се вземат предвид всички релевантни факти и обстоятелства по сделката, вкл. минал опит, обичайни бизнес практики, публикувани правила и направени изявления от страна на Дружеството, обезпечения и възможности за удовлетворяване.

Договор, за който някой от горепосочените критерии все още не е изпълнен, подлежи на нова оценка всеки отчетен период. Получените възнаграждения по такъв договор се признават като задължение (*пасив по договор*) в отчета за финансовото състояние, докато: а) всички критерии за признаване на договор с клиент не бъдат изпълнени; б) Дружеството изпълни задълженията си за изпълнение и е получило цялото или почти цялото възнаграждение (което не подлежи на възстановяване); и/или в. когато договорът е прекратен и полученото възнаграждение не подлежи на възстановяване.

При първоначалната оценка на договорите си с клиенти Дружеството прави допълнителен анализ и преценка дали два или повече договора трябва да бъдат разглеждани в тяхната комбинация и да бъдат отчетени като един, и респ. дали обещаните продукция, стоки и/или услуги във всеки отделен и/или комбиниран договор трябва да бъдат отчетени като едно и/или повече задължения за изпълнение.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или услуги, които са разграничими (сами по себе си и в контекста на договора) се отчита като едно задължение за изпълнение.
Дружеството признава приход за всяко *отделно задължение за изпълнение* на ниво *индивидуален договор с клиент* като се анализират вида, срока и условията за всеки конкретен договор.

2.6.1.2. ***Измерване на приходите по договори с клиенти***

Приходите се измерват въз основа на определената за всеки договор *цена на сделката*.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което Дружеството очаква да има право, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни. При определянето на цената на сделката, Дружеството взема предвид условията на договора и обичайните си търговски практики, вкл. влиянието на променливи възнаграждения, наличието на съществен финансов компонент, непарични възнаграждения и възнаграждения, дължими на клиента (ако има такива). При договори с повече от едно задължения за изпълнение цената на сделката се разпределя към всяко задължение за изпълнение на база индивидуалните продажни цени на всяка стока и/или услуга.

Ако има промяната в обхвата или цената (или и в двете) на договора тя се отчита като отделен договор и/или като част от съществуващия договор в зависимост от това дали промяната е свързана с добавяне на стоки и/или услуги, които са разграничими, и от определената за тях цена. В зависимост от това:

а) модификацията се отчита като отделен договор, ако обхватът на договора се разширява поради добавянето на стоки и/или услуги, които са разграничими, и промяната в договорната цена отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги;

б) модификацията се отчита като прекратяване на съществуващия договор и сключване на нов договор (прилагане в бъдещето), ако оставащите стоки и/или услуги са разграничими

от прехвърлените преди модификацията, но промяната в договорната цена не отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги;

в) модификацията се отчита като част от съществуващия договор (кумулативно коригиране), ако оставащите стоки и/или услуги не са разграничими от прехвърлените преди модификацията и следователно са част от едно задължение за изпълнение, което е уредено частично.

2.6.1.3. ***Задължения за изпълнение по договори с клиенти***

Приходите, генерирани в Дружеството, са основно от продажба на продукция собствено производство. Несъществен дял имат приходите от продажби на стоки и услуги.
Продажбите на продукция в по-голямата си част са към двама основни дистрибутора – търговци на едро и към дъщерно дружество в чужбина. Останалите продажби се реализират в страната и чужбина в рамките на торовия сезон с еднократни договори.

Като цяло Дружеството е достигнало до заключение, че действа като принципал при договореностите си с клиентите, тъй като обичайно Дружеството контролира продукцията, стоките и/или услугите преди да ги прехвърли към клиента.

Приходи от продажби на продукция

Дружеството произвежда и продава основно амониев нитрат, амоняк, амониев хидрогенкарбонат и др. При продажба контролът върху продукцията се прехвърля към клиента в точно определен *времеви момент*.

При *продажби в страната* това обичайно става с предаването на продукцията и физическото владеене върху нея на клиента, когато клиентът може да се разпорежда с продадената продукция като управлява употребата ѝ и получава по същество всички останали ползи.

При *продажби в чужбина* преценката за момента, в който клиентът получава контрол върху породената продукция се прави на базата на договорените условия на продажба по ИНКОТЕРМС

Приходи от продажби на стоки

Дружеството продава стоки в агроаптека, която се ползва под наем. При продажба на стоки, контролът върху стоките се прехвърля към клиента в точно определен *времеви момент,* което обичайно е при предаването на стоките на клиента на място и клиентът може да се разпорежда с продадените стоки като управлява употребата и получава по същество всички останали ползи.

Приходи от продажби на услуги

Предоставяните от Дружеството услуги включват предоставяне на ИТ услуги и в някои случаи – транспорт като съпътстваща услуга към продажбата на продукция.

Транспорт на продадената продукция

В някой случаи при продажба в чужбина Дружеството има ангажимент да транспортира стоката до уговорено местоназначение, като транспортът се организира от Дружеството, а стойността на транспорта се включва (калкулира) в продажната цена (обичайно по себестойност). В зависимост от договорените с клиента условия услугата по транспорт, може да се извършва и след като контролът върху продадената продукция е прехвърлен на клиента. До момента на прехвърляне на контрола върху продукцията, продажбата на продукция и услугата по транспорт се отчитат като *едно задължение за изпълнение*, тъй като са част от една интегрирана стока и/или услуга.

Услугата по транспорт след прехвърляне на контрола върху продукцията се отчита като *отделно задължение за изпълнение*, тъй като транспортът може да се извърши от друг доставчик (т.е. клиентът може да се възползва от стоката с други лесно достъпни ресурси) и услугата по транспорт не модифицира и не видоизменя по никакъв начин продадената продукция. В този случай, възнаграждението, на което Дружеството очаква да има право (цената на сделката), се разпределя между отделните задължения за изпълнение на база индивидуалните им продажни цени. Индивидуалната продажна цена на продадената продукция се определя съгласно действащата към датата на сделката ценова листа, а за услугата по транспорт индивидуалната продажна цена се определя на база фактическите транспортни разходи.

За извършване на услугата по транспорт се използват транспортни фирми - подизпълнители. Дружеството е определило, че контролира конкретните услуги, преди те да бъдат предоставени на клиента и следователно действа в качеството си на принципал, тъй като: а) носи основната отговорност, че услугите са извършени и са приемливи за клиента (т.е. Дружеството носи отговорност за изпълнението на обещанието в договора, независимо дали самото Дружество извършва услугите или ангажира доставчик на услуги - трета страна, която да ги извърши; и б) договаря цената на услугите самостоятелно и без намеса от страна на клиента.

Приходите от продажба на транспортна услуга се признават *в течение на времето,* тъй като не е необходимо извършената до момента работа да се преповтори, ако друга страна трябва да извърши оставащата част от работата и следователно клиента получава и консумира ползите едновременно с изпълнение на услугата. За измерване на напредъка по договора (етапа на завършеност) се използва *метод, свързан с вложените ресурси.* Този метод е определен като най-подходящ за измерване на напредъка, тъй като най-добре описва дейността на Дружеството по прехвърляне на контрола и удовлетворяване на задълженията и съответно най-точно отразява нивото на изпълнение на задълженията, доколкото между усилията на Дружеството (вложените разходи) и прехвърлянето на услугата към клиента съществува пряка връзка. Напредъкът се измерва *на базата на извършените разходи спрямо общо планираните разходи за изпълнение на договора.*

Приходите от транспорт на продадената продукция се представят към приходите от продажба на продукция, доколкото услугите по транспорт са съпътстващи продажбата на продукция услуги.

ИТ и други услуги

Контролът върху услугите се прехвърля в периода от времето при тяхното предоставяне, тъй като клиентът едновременно получава и потребява ползите от дейността на Дружеството. Приходите от продажби се признават в течение на времето чрез измерване на степента на изпълнение на задълженията на Дружеството (етап на завършеност). Приходите от ИТ услуги се представят към приходите от договори с клиенти, а останалите приходи от услуги се представят като *други доходи в отчета за всеобхватния доход*, доколкото те имат повече съпъстващ характер и не се третират като основна и ключово определяща за бизнеса на Дружеството дейност.

2.6.1.4. Цена на сделката и условия за плащане

Цената на сделката обичайно включва фиксирана продажна цена, съгласно обща или клиентска ценова листа. Продажните цени са определени с рамковите договори за търговците на едро и дъщерното дружество, а за останалите клиенти са определени индивидуално на база ценова листа.

При определяне на цената на сделката се взема предвид и дали има суми (възнаграждения), дължими на клиента, непарични възнаграждения, както и наличието на съществен финансов компонент. В определени случаи Дружеството събира краткосрочни аванси от клиенти. Приетата и прилагана от Дружеството ценова политика не включва форми на променливо възнаграждение. В случай, че такова е договорено, то се включва в цената на сделката само доколкото е много вероятно, че няма да настъпи съществена корекция в размера на признатите кумулативно приходи. Дружеството е направило анализ и е определило, че продължителността на срока между момента, в който клиентът плаща за обещаните и/или получени продукти, стоки/или услуги и момента на прехвърляне на контрола върху тези продукти, стоки и/или услуги е в рамките на дванадесет месеца и договореното възнаграждение няма съществен компонент на финансиране. Събраните авансово плащания от клиента се представят в отчета за финансовото състояние като пасиви по договори с клиенти.

Обичайно Дружеството не поема разходи за получаване на договори с клиенти и разходи за изпълнение на такива договори, които са допустими за и подлежат на капитализация.

2.6.1.5. ***Салда по договори с клиенти***

Търговски вземания и активи по договори

Активът по договор е правото на Дружеството да получи възнаграждение в замяна на продукцията, стоките или услугите, които е прехвърлило на клиента, но което не е безусловно (начисление за вземане). Ако чрез прехвърляне на продукцията, стоките и/или предоставянето на услугите Дружеството изпълни задължението си преди клиента да заплати съответното възнаграждение и/или преди плащането да стане дължимо, актив по договор се признава за заработеното възнаграждение (което е под условие).

Признатите активи по договор се рекласифицират като търговско вземане, когато правото на възнаграждение стане безусловно. Правото на възнаграждение се счита за безусловно, ако

единственото условие за това, плащането на възнаграждението да стане дължимо, е изтичането на определен период от време.

Първоначалното оценяване, последващата оценка и обезценката на търговските вземания и активите по договор са оповестени в *Приложение № 2.13.*

Пасиви по договори

Като пасив по договор Дружеството представя получените от клиента плащания и/или безусловно право да получи плащане, преди да е изпълнило задълженията си за изпълнение по договора. Пасивите по договор се признават като приход, когато (или като) удовлетвори задълженията за изпълнение.

Активите и пасивите по договор се представят на отделен ред към *текущите и нетекущите активи и пасиви* в отчета за финансовото състояния и се оповестяват отделно. Те се включват в групата на текущите активи, когато матуритетът им е в рамките на 12 месеца или участват в обичайния оперативен цикъл на Дружеството, а останалите – като нетекущи. Активите и пасивите, произтичащи от един договор се представят нетно в отчета за финансовото състояние, дори ако те са резултат от различни договорни задължения по изпълнението на договора.

След първоначалното признаване, търговските вземания и активите по договора се подлагат на преглед за обезценка в съответствие с правилата на МСФО 9 Финансови инструменти. Загубите от обезценка в резултат от договори с клиенти се представят отделно от други загуби от обезценка.

2.6.2.Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2017 г.

Приходите в Дружеството се признават на база принципа за начисляване и до степента, до която стопанските изгоди се придобиват от Дружеството и доколкото приходите могат надеждно да се измерят.

При продажбите на продукция, стоки и материали приходите се признават, когато всички съществени рискове и ползи от собствеността преминават у купувача.

При предоставянето на услуги, приходите се признават, отчитайки етапа на завършеност на сделката към датата на отчета за финансовото състояние, ако този етап може да бъде надеждно измерен, както и разходите, извършени по сделката и разходите за приключването ѝ.

Приходите се оценяват на база справедливата цена на продадените продукция, стоки и услуги, нетно от косвени данъци (акциз и данък добавена стойност) и предоставени отстъпки и рабати.

2.7. Разходи

Разходите в Дружеството се признават в момента на тяхното възникване и на база принципите на начисляване и съпоставимост, но само доколкото последното не води до признаването на отчетни обекти за активи или пасиви, които не отговарят на критериите на МСФО и рамката към тях.

Разходите за бъдещи периоди се отлагат за признаване като текущ разход за периода, през който договорите, за които се отнасят, се изпълняват.

Финансовите разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат и се състоят от лихвени разходи, свързани с получени заеми, както и такси и други преки разходи по кредити.

2.8. Имоти, машини и оборудване

Имотите, машините и оборудването (дълготрайни материални активи) са представени във финансовия отчет по себестойност (цена на придобиване), намалена с натрупаната амортизация (без земите) и загубите от обезценка.

Първоначално придобиване

При първоначално придобиване имотите, машините и оборудването се оценяват по себестойност, която включва покупната цена, митническите такси и всички други преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние.

Преките разходи основно са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци, разходи за капитализирани лихви за активи, отговарящи на условията по МСС 23 и др. Компоненти, които са придобити заедно с или към конкретни други дълготрайни материални активи, но все още не са инсталирани към тях, се капитализират към стойността на основния обект и се амортизират с неговия остатъчен полезен живот.

При изграждането на дълготрайни материални активи по стопански начин в цената на придобиване се включват всички преки разходи, свързани с ресурсите, чрез които се изграждат съответните обекти (разходи за заплати и осигуровки, материали и суровини, външни услуги и др).

Дружеството е определило стойностен праг от 500 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се изписват като текущ разход в момента на придобиването им.

Последващо оценяване

Избраният от Дружеството подход за последваща балансова оценка на имотите, машините и оборудването е моделът на себестойността по МСС 16 – себестойност, намалена с натрупаните амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

Методи на амортизация

Дружеството използва линеен метод на амортизация на имотите, машините и оборудването. Амортизирането на активите започва, когато те са на разположение за употреба. Земята не се амортизира. Полезният живот по групи активи е съобразен с: физическото износване, спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване. Определените срокове на полезен живот на дълготрайните материални активи се преглеждат в края на всеки отчетен период и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира, считано от датата на промяната.

Определеният полезен живот по групи активи е както следва:

- сгради – 10-50 г.;
- машини, съоръжения и оборудване – 2-25 г.;
- компютри – 2-5 г.;
- транспортни средства – 3-15 г.;
- стопански инвентар – 2-15 г.

Определените срокове на полезен живот на дълготрайните материални активи се преглеждат в края на всяка отчетна година и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира, считано от датата на промяната.

Последващи разходи

Разходите за ремонт и поддръжка се признават за текущи в периода, през който са направени. Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини и оборудване, които имат характер на подмяна на определени възлови части и агрегати, или на преустройство и реконструкция, се капитализират към балансовата стойност на съответния актив и се преразглежда остатъчният му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част на заменените компоненти се изписва от балансовата стойност на активите и се признава в текущите разходи за периода на преустройството.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на имотите, машините и оборудването подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че балансовата стойност би могла да се отличава трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на имотите, машините и оборудването е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност в употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат към статията “Обезценка и отписване на нетекущи активи” в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Печалби и загуби от продажба

Материалните дълготрайни активи се отписват от отчета за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “имоти, машини и оборудване” се определят чрез сравняването на възнаграждението, на което Дружеството очаква да има право (приходите от продажбата) и балансовата стойност на актива към датата, на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към „други доходи/ (загуби) от дейността” на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (отчета за печалбата или загубата).

2.9. Нематериални активи

Нематериалните активи са представени в индивидуалния финансов отчет по себестойност, намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка. В техния състав са включени лицензии за ползване на програмни продукти и емисионни квоти по евросхема за търговия с емисии и единици редуцирани емисии.

Дружеството класифицира емисионните квоти като текущи, когато очаква да ги реализира в рамките на един отчетен период и нетекущи – всички останали.

В Дружеството се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи при определен полезен живот 5 години, с изключение на нетекущите емисионни квоти, които се отписват при употребата им.

Балансовата стойност на нематериалните активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които посочват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановимата им стойност. Тогава обезценката се включва като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Нематериалните активи се отписват от отчета за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или да се продадат. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на „нематериалните активи" се определят чрез сравняването на възнаграждението, на което Дружеството очаква да има право (приходите от продажбата) и балансовата стойност на актива към датата, на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към „други доходи/ (загуби) от дейността" на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (отчета за печалбата или загубата).

Евросхема за търговия с емисии и единици редуцирани емисии

При първоначално придобиване разпределените квоти за парникови газове от Националния регистър за търговия с квоти за емисии на парникови газове по повод на третия период от Европейската схема за търговия с емисии (ЕСТЕ), се признават като нематериални активи по номинална стойност (нулева стойност). Закупените квоти се признават при първоначално придобиване по цена на придобиване и се извършва тяхната класификация като текущи, или нетекущи в зависимост от намеренията за използване. Избраният от Дружеството подход за последваща оценка на нетекущите емисионни квоти е моделът на себестойността – себестойност намалена с натрупани загуби от обезценка. Текущите емисионни квоти се признават в разходите (себестойността на готовата продукция) при отписването им в рамките на текущия отчетен период. Допълнително, Дружеството признава задължение в отчета за финансовото състояние, когато нивото на емисиите на вредни газове за един период надвишава нивото на разпределените и налични квоти. Задължението се оценява по цената на придобиване на закупени квоти до достигане на нивото на държаните от Дружеството квоти и се преоценява по текущи пазарни цени към датата на отчета за финансовото състояние за превишението над наличните квоти, като промените в размера на задължението се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Дружеството прилага метод на изписване на квотите за вредни газове на база на реално потребени квоти за периода.

2.10. Инвестиции в дъщерни дружества

Дългосрочните инвестиции, представляващи участие в дъщерни дружества, са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), която представлява справедливата стойност на възнаграждението, което е платено. Инвестициите в дъщерни дружества не се търгуват на фондови борси. Това обстоятелство не дава възможност да се осигурят котировки на пазарни цени на активен пазар, които да изразяват достатъчно достоверно справедливата стойност на тези акции. Допълнително, бъдещото функциониране на част от тези дружества е свързано с определени несигурности, за да могат да се правят достатъчно разумни и обосновани дългосрочни

предположения за изчисляването на справедливата стойност на техните акции чрез други оценъчни методи.

В съответствие с изискванията на МСФО 10 Консолидирани финансови отчети Дружеството притежава контрол в други предприятия, ако и само ако притежава всички от следните:

- правомощия в предприятието, в което е инвестирано;
- излагане на или права върху променливите приходи от неговото участие в предприятието, в което е инвестирано;
- възможност да използва своите правомощия в предприятието, в което е инвестирано, за да окаже въздействие върху размера на възвръщаемостта на инвеститора.

На основата на горепосочените критерии Дружеството е преценило, че притежава контрол във всички предприятия, където притежава директно или индиректно повече от 50% от капитала с право на глас.

Притежаваните от Дружеството инвестиции в дъщерни дружества подлежат на преглед за обезценка. При установяване на условия за обезценка, същата се отразява в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината). Размерът на обезценката отчита разликата между цената на придобиване на инвестициите и размера на сегашната стойност на очакваните бъдещи парични потоци, дисконтирани към края на отчетния период. Обезценката се отчита към статията "Обезценка и отписване на нетекущи активи" на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

При покупка и продажба на инвестиции в дъщерни дружества се прилага "датата на сключване" на сделката.

Инвестициите се отписват, когато се прехвърлят правата, които произтичат от тях на други лица при настъпването на правните основания за това и по този начин се загубва контрола върху стопанските изгоди от инвестициите.

2.11. Други дългосрочни капиталови инвестиции

Другите дългосрочни капиталови инвестиции представляват недириватвни финансови активи под формата на акции и дялове от капитала на други дружества (малцинствено участие), държани с дългосрочна перспектива.

Първоначално оценяване

Първоначално капиталовите инвестиции се признават по цена на придобиване, която е справедливата стойност на възнаграждението, което е било платено, включително преките разходи по придобиване на инвестицията (финансовия актив).

Последващо оценяване

Притежаваните от Дружеството капиталови инвестиции, представляващи акции в други дружества (малцинствено участие) се оцененяват по справедлива стойност с отразяване на ефектите в друг всеобхватен доход. Тези ефекти се прехвърлят в неразпределената печалба при освобождаване (продажба) от съответната инвестиция.

Счетоводна политика приложима до 31 декември 2017 г.

До 31.12.2017 г. притежаваните от Дружеството капиталови инвестиции са представени в отчета за финансовото състояние по цена на придобиване, тъй като техните акции не се търгуват на активен пазар, за тях няма котировки на пазарни цени на активен пазар, а предположенията за прилагането на алтернативни оценъчни методи са свързани с високи несигурности, за да се достигне до достатъчно надеждно определяне на справедливата им стойност.

Притежаваните ценни книжа се преглеждат към всяка дата на отчета за финансовото състояние и при установяване на условия за обезценка, същата се отразява в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.12. Материални запаси

Материалните запаси са оценени по по-ниската от: цена на придобиване (себестойност) и нетната им реализируема стойност.

Разходите, които се извършват, за да доведат даден продукт в неговото настоящо състояние и местонахождение, се включват в себестойността (цената на придобиване), както следва:

- суровини и материали в готов вид - всички доставни разходи, които включват покупна цена, вносни мита и такси, транспортни разходи, невъзстановяеми данъци и други разходи, които допринасят за привеждане на материалите в готов за тяхното използване вид;
- готова продукция и незавършено производство - преките разходи за материали и труд и съответстващата част от производствените непреки разходи при нормално натоварен капацитет на производствените мощности, с изключение на административните разходи, курсовите разлики и разходите по привлечени финансови ресурси.

Включването на постоянните общопроизводствени разходи в себестойността на произвежданата продукция и полуфабрикати се извършва на базата на нормалния капацитет на производствените мощности. Избраната от Дружеството база за разпределението им по продукти е количеството произведена продукция.

При употребата (продажбата) на материалните запаси се използва методът на средно-претеглената цена (себестойност).

Нетната реализируема стойност представлява приблизително определената продажна цена на даден актив в нормалния ход на стопанска дейност, намалена с приблизително определените разходи по довършването в търговски вид на този актив и приблизително определените разходи за реализация.

2.13. Търговски вземания

Търговските вземания представляват безусловно право на Дружеството да получи възнаграждение по договори с клиенти и други контрагенти (т.е. то е обвързано само с изтичане на време преди изплащането на възнаграждението).

Първоначално оценяване

Търговските вземания се представят и отчитат първоначално по справедлива стойност на база цената на сделката, която стойност е обичайно равна на фактурната им стойност, освен ако те съдържат съществен финансиращ компонент, който не се начислява допълнително. В този случай те се признават по сегашната им стойност, определена при дисконтова норма в размер на лихвен процент, преценен за присъщ на клиента-длъжник.

Последващо оценяване

Дружеството държи търговските вземания единствено с цел събиране на договорни парични потоци и ги оценява последващо по амортизирана стойност, намалена с размера на натрупената обезценка за кредитни загуби (Приложение № 20).

Обезценка

Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 годнина

Дружеството прилага модела на очакваните кредитни загуби за целия срок на всички търговски вземания, използвайки опростения подход, допускан от МСФО 9, и на база матричен модел за процента на загубата.

Счетоводна политика приложима до 31 декември 2017 г.

Обезценката на търговски вземания се оценява на базата на модела на понесени загуби. Приблизителната оценка за загуби от съмнителни и несъбираеми вземания се прави, когато за събираемостта на цялата сума или част от нея съществува висока несигурност.

Несъбираемите вземания се изписват, когато правните основания за това настъпят.

Обезценката на вземанията се начислява и отчита чрез съответна кореспондентна корективна сметка за всеки вид вземане към статията *"Обезценка на финансови активи, нетно"* на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.14. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства включват касовите наличности и наличностите по разплащателните сметки, а паричните еквиваленти - депозити в банки с оригинален матуритет до три месеца и средствата на депозитите с по-дълъг матуритет, които са свободно разполагаеми за Дружеството съгласно условията на договореностите с банките по време на депозита.

Последващо оценяване

Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 годнина

Паричните средства и еквиваленти в банки се представят последващо по амортизирана стойност без натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби.

Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2017 годнина

Паричните средства и еквиваленти в банки се представят последващо по амортизирана стойност без натрупаната обезценка за реално понесени кредитни загуби.

За целите на изготвянето на отчета за паричните потоци:

- паричните постъпления от клиенти и паричните плащания към доставчици са представени брутно, с включен ДДС (20%);
- лихвите по получени инвестиционни кредити се включват като плащания за финансова дейност, а лихвите, свързани с кредити, обслужващи текущата дейност (за оборотни средства), се включват в оперативна дейност;
- платеният ДДС по покупки на дълготрайни активи от чуждестранни доставчици се посочва на ред "платени данъци", а при доставка на дълготрайни активи от страната се посочва на

ред "плащания към доставчици" към паричните потоци от оперативна дейност, доколкото той участва и се възстановява заедно и в оперативните потоци на Дружеството за съответния период (месец).

- трайно блокираните парични средства над 3 месеца не се третират като парични средства и еквиваленти.
- плащанията за покупка на емисионни квоти, класифицирани като текущи са включени като плащане за оперативна дейност (плащания на доставчици);
- полученото финансиране (основно за електроенергия) е включено в паричните потоци от финансова дейност.

2.15. Търговски и други задължения

Търговските и други текущи задължения в отчета за финансово състояние се представятпо стойността на оригиналните фактури (цена на придобиване), която се приема за справедливата стойност на сделката и ще бъде изплатена в бъдеще срещу получените активи и услуги. В случаите на разсрочени плащания над обичайния кредитен срок, при които не е предвидено допълнително плащане на лихва или лихвата значително се различава от обичайния пазарен лихвен процент, задълженията се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност на база сегашната им стойност при дисконтова норма, присъща за Дружеството, а последващо – по амортизируема стойност, след приспадане на инкорпорираната в тяхната номинална стойност лихва, определена по метода на ефективната лихва.

2.16. Лихвоносни заеми и други привлечени финансови ресурси

В отчета за финансово състояние всички заеми и други привлечени финансови ресурси се представят първоначално по цена на придобиване (номинална сума), която се приема за справедлива стойност на полученото по сделката, нетно от преките разходи, свързани с тези заеми и привлечени ресурси. След първоначалното им признаване лихвоносните заеми и други привлечени ресурси последващо се оценяват и представят в отчета за финансово състояние по амортизирана стойност, определена чрез прилагане на метода на ефективната лихва. Амортизираната стойност е изчислена като са взети предвид всички видове такси, комисионни и други разходи, вкл. дисконт или премия, асоциирани с тези заеми. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като финансови приходи или разходи (лихви) през периода на амортизацията или когато задълженията се отпишат или редуцират.

Разходите за лихви се признават за срока на финансовия инструмент на база метода на ефективния лихвен процент.

Лихвоносните заеми и други привлечени финансови ресурси се класифицират като текущи, освен за частта от тях, за която Дружеството има безусловно право да уреди задължението си в срок над 12 месеца от края на отчетния период.

2.17. Лизинг

Финансов лизинг

Лизингополучател

Финансовият лизинг, при който се трансферира към Дружеството съществената част от всички рискове и стопански ползи, произтичащи от собствеността върху актива под финансов

лизинг, се капитализира в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя, като се представя като имоти, машини и оборудване под лизинг по по-ниската от тяхната справедлива стойност към датата на придобиване или настоящата стойност на минималните лизингови плащания. Лизинговите плащания съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихвата) и припадащата се част от лизинговото задължение (главница), така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение. Лихвените разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Придобитите под финансов лизинг активи се амортизират на база полезния живот на актива и в рамките на лизинговия срок.

Оперативен лизинг

Лизингополучател

Лизинг, при който наемодателят продължава да притежава съществената част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив се класифицира като оперативен лизинг. Поради това активът не се включва в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя.

Плащанията във връзка с оперативния лизинг се признават като разходи в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга.

Лизингодател

Наемодателят продължава да притежава съществена част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив. Поради това този актив продължава да е включен в състава на неговите имоти, машини и оборудване като амортизацията му за периода се включва в текущите разходи на лизингодателя.

Приходът от наеми от оперативен лизинг се признава на базата на линейния метод в продължение на срока на съответния лизинг в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината). Първоначално направените преки разходи във връзка с договарянето и уреждането на оперативния лизинг, се добавят към балансовата стойност на отдадените активи и се признават на базата на линейния метод в продължение на срока на лизинга.

2.18. Доходи за персонала

Трудовите и осигурителни отношения с работниците и служителите на Дружеството се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото осигурително законодателство в България.

Краткосрочни доходи

Краткосрочните доходи за персонала под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналът е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в периода, в който е положен трудът за тях или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удръжки) в размер на недисконтираната им сума. Дължимите от Дружеството вноски по социалното и здравно

осигуряване се признават като текущ разход и задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на начисление на съответните доходи, с които те са свързани.

Към датата на годишния финансов отчет Дружеството прави оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсируеми отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за разходите за самите възнаграждения и разходите за вноски по задължителното обществено и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми.

Дългосрочни доходи при пенсиониране

Планове с дефинирани вноски

Основно задължение на Дружеството в качеството му на работодател е да извършва задължително осигуряване на наетия персонал за фонд "Пенсии", допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд "Общо заболяване и майчинство" (ОЗМ), фонд "Безработица", фонд "Трудова злополука и професионална болест" (ТЗПБ) и здравно осигуряване. Размерите на осигурителните вноски се утвърждават със Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО) в съотношение 60:40 (2017 г.: 60:40).

Тези осигурителни пенсионни планове, прилагани от Дружеството в качеството му на работодател, се основават на българското законодателство, са планове с дефинирани вноски. При тези планове работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд "Пенсии", фонд "ОЗМ", фонд "Безработица", фонд "ТЗПБ", както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно средства да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж. Аналогични са и задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Към Дружеството няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд. Дължимите от Дружеството вноски по плановете с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

Планове с дефинирани доходи

Съгласно Кодекса на труда Дружеството в качеството му на работодател в България е задължено да изплаща на персонала при настъпване на пенсионна възраст обезщетение, което в зависимост от трудовия стаж в предприятието може да варира между 2 и 6 брутни работни заплати към датата на прекратяване на трудовото правоотношение. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на отчета, по която те се представят в отчета за финансовото състояние, а респективно изменението в стойността им - в отчета за всеобхватния доход като:

а) разходите за текущ и минал стаж, разходите за лихва и ефектите от съкращенията и уреждания се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят в текущата печалба или загуба, по статия „разходи за персонал";

б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват актюерски печалби и загуби се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, по статия „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи". Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет, Дружеството назначава сертифицирани актюери, които издават доклад с техните изчисления относно дългосрочните им задължения към персонала за обезщетения при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матуритета на това задължение и при използването на лихвените равнища на държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котирани в България, където функционира и самото Дружество.

Доходи при напускане

Дружеството признава задължения към персонала по доходи при напускане преди настъпване на пенсионна възраст, когато е демонстриран обвързващ ангажимент, на база анонсиран план, да се прекрати трудовият договор със съответните лица без да има възможност да се отмени, или при формалното издаване на документите за доброволно напускане. Доходи при напускане, платими повече от 12 месеца, се дисконтират и представят в отчета за финансовото състояние по тяхната сегашна стойност.

2.19. Акционерен капитал и резерви

Неохим АД е акционерно Дружество и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на акционерен капитал, който да служи като обезпечение на вземанията на кредиторите на Дружеството. Акционерите отговарят за задълженията на Дружеството до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по ликвидация или несъстоятелност.

Дружеството отчита основния си акционерен капитал по номинална стойност на регистрираните в Търговския регистър акции.

Съгласно изискванията на Търговския закон и Устава, Дружеството е длъжно да формира и фонд Резервен (законови резерви), като източници на фонда могат да бъдат:

- най-малко една десета от печалбата, която се отделя, докато средствата във фонда достигнат една десета част от капитала или по-голяма част, предвидена в Устава;
- други източници, предвидени по решение на Общото събрание на акционерите.

Средствата от фонда могат да се използват само за покриване на годишната загуба и на загуби от предходни години. Когато средствата във фонда достигнат определения в Устава минимален размер, средствата над тази сума могат да бъдат използвани за увеличаване на капитала.

Обратно изкупените собствени акции са представени в отчета за финансовото състояние по себестойност (цена на придобиване) като с брутната цена на обратно изкупените акции е намален собственият капитал на Дружеството. Печалбите или загубите от продажбата на обратно изкупени собствени акции се представят директно в собствения капитал на Дружеството в компонента "Неразпределена печалба".

Компонент от последващи оценки на задължение по пенсионни планове с дефинирани доходи е формиран от последващите оценки на задълженията към персонала при пенсиониране, които по същество представляват актюерски печалби и загуби признавани веднага, в периода, в който възникват. Те се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, по статия „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи".

2.20. Данъци върху печалбата

Текущите данъци върху печалбата са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка за 2018 е 10% (2017: 10%).

Отсрочените данъци върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението, за всички временни разлики към датата на финансовия отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизползваните данъчни загуби, до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми временни разлики, от които да могат да се приспаднат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда при изготвяне на годишния отчет за финансово състояние и се редуцира до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или друга капиталова позиция в отчета за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансова капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (България), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Отсрочени данъчни активи на Дружеството се представят нетно срещу негови отсрочени данъчни пасиви, когато и доколкото то се явява за тях данъчния платец в съответната юрисдикция (България), и то тогава и само тогава, когато Дружеството има законно право да извършва или получава нетни плащания на текущи данъчни задължения или вземания по данъците върху дохода.

Към 31.12.2018 г. отсрочените данъци върху печалбата на Дружеството са оценени при ставка, валидна за 2019 г., която е в размер на 10%.

2.21. Нетна печалба/(загуба) на акция

Основната печалба /(загуба) на акция се изчислява като се раздели нетната печалба или загуба за периода, подлежаща на разпределение между акционерите, притежатели на обикновени акции, на средно-претегления брой на държаните обикновени акции за периода.

Средно-претегленият брой акции представлява броят на държаните обикновени акции в началото на периода, коригиран с броя на обратно изкупените обикновени акции и на новоиздадените такива през периода, умножен по средно-времевия фактор. Този фактор изразява броя на дните, през които конкретните акции са били държани, спрямо общия брой на дните през периода.

При капитализация, бонус емисия или разделяне, броят на обикновените акции, които са в обръщение до датата на това събитие, се коригира, за да се отрази пропорционалната промяна в броя на обикновените акции в обръщение така, сякаш събитието се е случило в началото на представения най-ранен период.

Нетна печалба на акция с намалена стойност не се изчислява, тъй като няма издадени потенциални акции с намалена стойност.

2.22. Провизии

Провизии се признават, когато Дружеството има настоящо (конструктивно или правно) задължение в резултат на минало събитие, и е вероятно че погасяването/уреждането на това задължение ще породи необходимост от изходящ поток от ресурси на Дружеството. Провизиите се оценяват на база най-добрата приблизителна преценка на ръководството към датата на отчета за финансовото състояние за разходите, необходими за уреждането на съответното задължение.

Приблизителната оценка се дисконтира, когато падежът на задължението е дългосрочен. Когато се очаква част от ресурсите, които ще се използват за уреждане на задължението да бъдат възстановени от трето лице, Дружеството признава вземане, ако е налице висока степен на сигурност на неговото получаване и стойността му може надеждно да се установи и доход (кредит) по същата позиция в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), където е представена и самата провизия.

2.23. Правителствено финансиране (дарение от публични институции)

Правителственото финансиране са различни форми на предоставяне на безвъзмездни средства от държавата (местни и централни органи и институции) и/или междуправителствени споразумения и организации.

Правителствено финансиране (дарение от публични институции) се признава първоначално като отсрочен доход (финансиране), когато е налице разумна сигурност, че то ще бъде получено от Дружеството, и че последното е спазило и спазва условията и изискванията по дарението.

Правителствено финансиране (дарение от публични институции), свързано с компенсиране на направени разходи, се признава в текущите печалби и загуби на систематична база за същия период, през който са признати и разходите, или ако е нормативно определено и получено в последващ период – в него.

Правителствено финансиране (дарение от публични институции), свързано с компенсиране на инвестиционни разходи за придобиване на актив, се признава в текущата печалба или загуба на систематична база за целия период на полезен живот на актива, обичайно в размера на призната в разходите амортизация.

2.24. Финансови инструменти

2.24.1.Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 годнина

Финансов инструмент е всеки договор, който поражда едновременно както финансов актив в едно предприятие, така и финансов пасив или инструмент на собствения капитал в друго предприятие.

Финансови активи

Първоначално признаване, класификация и оценяване

При първоначалното им признаване финансовите активи се класифицират в три групи, според които те впоследствие се оценяват по амортизирана стойност, по справедлива стойност през другия всеобхватен доход и по справедлива стойност през печалбата или загубата.

Дружеството първоначално оценява финансовите активи по справедлива стойност, а в случай на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата, се добавят преките разходи по сделката. Изключение са търговските вземания, които не съдържат съществен компонент на финансиране - те се оценяват на база цената на сделката, определена съгласно МСФО 15.

Покупките или продажбите на финансови активи, чиито условия изискват доставка на активите в рамките на даден период от време, установен обикновено с нормативна разпоредба или действаща практика на съответния пазар (редовни покупки), се признават на датата на търгуване (сделката), т.е. на датата, на която Дружството се е ангажирало да закупи или продаде актива.

Класификацията на финансовите активи при първоначалното им признаване зависи от характеристиките на договорните парични потоци на съответния финансов актив и бизнес модела на Дружеството за неговото управление. За да бъде класифициран и оценяван по амортизирана стойност или по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, условията на даден финансов актив трябва да пораждат парични потоци, които представляват "само плащания по главницата и лихвата (СПГЛ)" по неиздължената сума на главницата. За целта се извършва анализ чрез тест на СПГЛ на нивото на инструмента.

Бизнес моделът на Дружеството за управление на финансовите активи отразява начина, по който Дружеството управлява финансовите си активи за генериране на парични потоци. Бизнес моделът определя дали паричните потоци са резултат само на събирането на договорни парични потоци, на продажба на финансовите активи, или и двете.

Последващо оценяване

За целите на последващото оценяване финансовите активи са класифицирани като финансови активи по амортизирана стойност (дългови инструменти) и финансови активи по справедлива стойност през другия всеобхватен доход без рециклиране на комулативните печалби и загуби (капиталови инструменти).

Дружеството оценява финансовите активи по амортизирана стойност когато са удовлетворени и двете условия по-долу:

- финансовият актив се държи и използва в рамките на бизнес модел, имащ за цел неговото държане с оглед получаване на договорните парични потоци от него, и
- условията на договора за финансовия актив пораждат парични потоци на конкретни дати, които представляват само плащания по главницата и лихвите върху неиздължената сума на главницата.

Финансовите активи по амортизирана стойност впоследствие се оценяват на база метода на ефективния лихвен процент (ЕЛП). Те подлежат на обезценка. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато активът бъде отписан, модифициран или обезценен.

Финансовите активи по амортизирана стойност на Дружеството включват: парични средства и еквиваленти в банки и търговски вземания, вкл. от свързани предприятия.

Дружеството е направило неотменим избор да класифицира в категорията финансови активи по справедлива стойност в другия всеобхватен доход (капиталови инструменти) малцинствените си капиталови инвестиции, които то държи дългосрочно. Тези инструменти не се търгуват на борси и са представени в отчета за финансово състояние към статията „други дългосрочни капиталови инвестиции”.

Отписване

Финансов актив (или, когато е приложимо, част от финансов актив или част от група от сходни финансови активи) се отписва от отчета за финансовото състояние на Дружеството когато:

- правата за получаване на паричните потоци от актива са изтекли, или
- правата за получаване на парични потоци от актива са прехвърлени или Дружеството е поело задължението да плати напълно получените парични потоци, без съществена забава, към трета страна чрез споразумение за прехвърляне; при което: или а) Дружеството е прехвърлило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива; или б) Дружеството нито е прехвърлило, нито е запазило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива, но не е запазило контрола върху него.

Когато Дружеството е прехвърлило правата си за получаване на парични потоци от актива или е встъпило в споразумение за прехвърляне, то прави оценка на това дали и до каква степен е запазило рисковете и ползите от собствеността. Когато Дружеството нито е прехвърлило, нито е запазило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху финансовия актив,

нито е прехвърлило контрола върху него, то продължава да признава прехвърления актив до степента на продължаващото си участие в него. В този случай Дружеството признава и свързаното с това задължение. Прехвърленият актив и свързаното задължение се оценяват на база, която отразява правата и задълженията, които Дружеството е запазило.
Продължаващо участие, което е под формата на гаранция върху прехвърления актив, се оценява по по-ниската от: първоначалната балансова стойност на актива и максималната сума на възнаграждението, което може да се изиска Дружеството да изплати.

Обезценка на финансови активи

Дружеството признава коректив (провизия за обезценка) за очаквани кредитни загуби за всички дългови инструменти, които не се отчитат по справедлива стойност през печалбата или загубата. Очакваните кредитни загуби се изчисляват като разлика между договорните парични потоци, дължими съгласно условията на договора, и всички парични потоци, които Дружеството очаква да получи, дисконтирани с първоначалния ефективен лихвен процент. Очакваните парични потоци включват и паричните потоци от продажбата на държаното обезпечение или други кредитни подобрения, които представляват неразделна част от условията на договора.

За изчисляване на очакваните кредитни загуби на *търговските вземания и активите по договори с клиенти* Дружеството е избрало и прилага опростен подход на база матрица за изчисление на очаквани кредитни загуби и не проследява последващите промени в кредитния им риск. При този подход то признава коректив (провизия за обезценка) въз основа на очакваната кредитна загуба за целия срок на вземанията към всяка отчетна дата. Дружеството е разработило и прилага матрица за провизиране, която се базира на историческия опит по отношение на кредитните загуби, коригирани с прогнозни фактори, специфични за длъжниците и за икономическата среда и за които е установена взаимовръзка с процента на кредитните загуби.

За изчислението на очакваните кредитни загуби по паричните средства и еквиваленти в банки, Дружеството прилага общия подход за обезценка, определен от МСФО 9. Съгласно този подход Дружеството прилага “тристепенен“ модел за обезценка въз основа на промени спрямо първоначалното признаване на кредитното качество на финансовия инструмент (актив). За целта се прилага рейтингов модел, като се използват рейтингите на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody’s, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg. На тази база, от една страна, се използват публични данни за PD (вероятности за неизпълнение), реферирящи към рейтинга на съответната банка, а от друга, от промяната на рейтинга на съответната банка, Дружеството оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват съобразно наличието на гарантирани и/или обезпечени суми по банковите сметки.

Финансовите обезценени активи се отписват, когато не съществува разумно очакване за събиране на паричните потоци по договора.

Финансови пасиви

Първоначално признаване, класификация и оценяване

Финансовите пасиви на Дружеството включват търговски и други задължения, заеми и други привлечени средства. При първоначално им признаване финансовите пасиви се класифицират като пасиви по амортизирана стойност. Първоначално всички финансови пасиви се признават по справедлива стойност, а в случая на заеми и привлечени средства и търговски и други задължения, нетно от пряко свързаните разходи по сделката.

Последващо оценяване

Последващото оценяване на финансовите пасиви зависи от тяхната класификация. Обичайно те се класифицират и оценяват по амоартизирана стойност.

Получени заеми и други привлечени средства (вкл. задължения към доставчици)

След първоначалното им признаване, Дружеството оценява лихвоносните заеми и привлечени средства по амортизирана стойност, чрез метода на ефективния лихвен процент. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато съответният финансов пасив се отписва, както и чрез амортизацията на база ефективен лихвен процент.

Амортизираната стойност се изчислява като се вземат под внимание каквито и да било дисконти или премии при придобиването, както и такси или разходи, които представляват неразделна част от ефективния лихвен процент. Амортизацията се включва като "финансов разход" в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Отписване

Финансовите пасиви се отписват, когато задължението бъде погасено, или прекратено, или изтече. Когато съществуващ финансов пасив бъде заменен с друг от същия кредитодател при по същество различни условия, или условията на съществуващ пасив бъдат съществено променени, тази размяна или модификация се третира като отписване на първоначалния пасив и признаване на нов. Разликата в съответните балансови суми се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.24.2. Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2017 година

Финансови инструменти

Финансови активи

Дружеството класифицира своите финансови активи в следните категории: заеми (кредити) и вземания и активи на разположение и за продажба. Класификацията е в зависимост от същността и целите (предназначението) на финансовите активи към датата на тяхното придобиване. Ръководството определя класификацията на финансовите активи на Дружеството към датата на първоначалното им признаване в отчета за финансовото състояние.

Обичайно Дружеството признава в отчета за финансовото състояние финансовите активи на „датата на търгуване"- датата, на която то се е обвързало (поело е окончателен ангажимент) да закупи съответните финансови активи. Всички финансови активи първоначално се оценяват по тяхната справедлива стойност плюс преките разходи по транзакцията, с изключение на тези активи, които са по справедлива стойност през печалби и загуби. Последните се признават по справедлива стойност, а преките разходи по транзакцията се признават веднага в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Финансовите активи се отписват от отчета за финансовото състояние на Дружеството, когато правата за получаване на парични средства (потоци) от тези активи са изтекли, или са прехвърлени и Дружеството е прехвърлило съществената част от рисковете и ползите от собствеността върху актива на друго дружество (лице). Ако Дружеството продължава да държи съществената част от рисковете и ползите асоциирани със собствеността на даден трансфериран

финансов актив, то продължава да признава актива в отчета за финансовото състояние, но признава също и обезпечено задължение (заем) за получените средства

Кредити и вземания

Кредити и вземания са недеривативни финансови активи с фиксирани или установими плащания, които не се котират на активен пазар. Те се оценяват в отчета за финансовото състояние по тяхната амортизируема стойност при използването на метода на ефективната лихва, намалена с направена обезценка. Тези активи се включват в групата на текущите активи, когато матуритетът им е в рамките на 12 месеца или в един обичаен оперативен цикъл на Дружеството, а останалите – като нетекущи. Тази група финансови активи включва: предоставени заеми, търговски вземания, други вземания от контрагенти и трети лица, парични средства и парични еквиваленти от отчета за финансовото състояние.

Лихвеният доход по кредитите и вземанията се признава на база ефективна лихва, освен при краткосрочните вземания под 12 месеца, където признаването на такъв доход е неоснователно като несъществено и в рамките на обичайните кредитни условия. Той се представя в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), в “Други доходи от дейността, нетно”.

Финансови активи на разположение и за продажба

Финансовите активи на разположение за продажба са недеривативни активи, които са предназначени с такава цел или не са класифицирани в друга група. Обичайно те представляват некотирани или ограничено котирани на борса акции или дялове в други дружества, придобити с инвестиционна цел, и се включват към нетекущите активи, освен ако намерението на Дружеството е да ги продава в рамките на следващите 12 месеца и активно търси купувач.

Финансовите активи на разположение за продажба се оценяват по цена на придобиване, защото са в дружества от затворен тип, за които е трудно да се намерят данни за аналогови пазарни транзакции или поради обстоятелството, че бъдещото функциониране на тези дружества е свързано с определени несигурности, за да може да се направят достатъчно разумни и обосновани дългосрочни предположения за изчисляването на справедливата стойност на техните акции чрез други алтернативни оценъчни методи.

Дивиденти по акции и дялове, класифицирани като финансови активи на разположение за продажба, се признават и отчитат в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато се установи, че Дружеството е придобило правото върху тези дивиденти.

Финансови пасиви и инструменти на собствен капитал

Дружеството класифицира дългови инструменти и инструменти на собствен капитал или като финансови задължения или като собствен капитал в зависимост от същността и условията в договора със съответния контрагент относно тези инструменти.

Финансови пасиви

Финансовите пасиви включват заеми (кредити), задължения към доставчици и други контрагенти. Първоначално те се признават в отчета за финансовото състояние по справедлива стойност, нетно от преките разходи по транзакцията, а последващо – по амортизируема стойност по метода на ефективната лихва.

2.25. Оценяване по справедлива стойност

МСФО 13 се прилага, когато в друг МСФО се изисква или позволява оценяване по справедлива стойност или оповестяване на оценяването по справедлива стойност, както на финансови инструменти, така и на нефинансови позиции. Стандартът не е приложим за операциите с плащане на базата на акции, попадащи в обхвата на МСФО 2 "Плащане на базата на акции", лизинговите операции в рамките на обхвата на МСС 17 "Лизинг"; както и по отношение на оценките, които имат някои сходства с оценяването по справедлива стойност, но не представляват такова - като оценката по нетна реализируема стойност в МСС 2 "Материални запаси" или по стойността в употреба в МСС 36 "Обезценка на активи".

Някои от активите и пасивите на Дружеството се оценяват и представят/или само оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Такива са на повтаряща се (ежегодна) база – финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход *определени търговски и други вземания и задължения.*

МСФО 13 определя справедливата стойност като цената за продажба на актив или за прехвърляне на пасив при обичайна сделка между пазарни участници към датата на оценяване на основен (или най-изгоден) пазар при текущи пазарни условия. Справедливата стойност според МСФО 13 е изходяща цена, независимо дали тази цена е непосредствено достъпна за наблюдение или оценена приблизително чрез друга техника на оценяване.

Измерването на справедливата стойност се прави от позицията на предположенията и преценките, които биха направили потенциалните пазарни участници когато те биха определяли цената на съответния актив или пасив, като се допуска, че те биха действали за постигане на най-добра стопанска изгода от него за тях.

При измерването на справедливата стойност на нефинансови активи винаги изходната точка е предположението какво би било за пазарните участници най-доброто и най-ефективно възможно използване на дадения актив.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват във финансовите отчети по справедлива стойност, се категоризира в рамките на следната йерархия на справедливите стойности, а именно:

- Ниво 1 – Котирани (некоригирани) пазарни цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;
- Ниво 2 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котирани цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение, вкл. когато котираните цени са обект на значителни корекции; и
- Ниво 3 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които в значителната си част са ненаблюдаеми.

На датата на годишния финансов отчет съобразно счетоводната политика на Дружеството се прави от отговорното лице общ анализ на предварително събрана информация за движението в стойностите на активите и пасивите, които подлежат на оценка или оповестяване по справедлива стойност, за типа налични данни и възможните фактори за наблюдаваните промени, и се предлага за одобрение пред изпълнителния директор подхода за измерване на справедливите стойности на съответните активи и пасиви към тази дата.

2.26. Сегментно отчитане

Отчетен сегмент представлява отграничим компонент на Дружеството, който предприема бизнес дейности, от които може да получава приходи и понася разходи (включително приходи и разходи, свързани със сделки с други компоненти на Дружеството), чиито оперативни резултати редовно се преглеждат от ръководството, вземащо главните оперативни решения, при вземането на решения относно ресурсите, които да бъдат разпределени към сегмента и оценяване на резултатите от дейността му и за който е налице отделна финансова информация. Дружеството има един единствен сегмент на отчитане.

2.27. Преценки от определящо значение при прилагане счетоводната политика на Дружеството. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност

Изчисление на очаквани кредитни загуби за търговски вземания и парични вземания и еквиваленти – от 1.1.2018 г.

Измерването на очакваната кредитна загуба за финансови активи, отчитани по амортизирана стойност (вземания и активи по договори с клиенти и парични средства и еквиваленти) е област, която изисква използването на сложни модели и съществени предположения за бъдещи икономически условия и кредитно поведение на клиенти и длъжници (например вероятността контрагентите да не изпълнят задълженията си и произтичащите от тях загуби).

За прилагането на тези изисквания ръководството на Дружеството прави редица важни преценки, като: а) определяне на критерии за идентифициране и оценка на значително увеличение на кредитния риск; б) избор на подходящи модели и предположения за измерване на очакваните кредитни загуби; в) формиране на групи от сходни финансови активи (портфейли) за целите на измерването на очакваните кредитни загуби, г) установяване и оценка за корелацията между историческите проценти на просрочие и поведението на определени макропоказатели, за да се отразят ефектите от прогнозите за тях в бъдеще при изчисленията на очакваните кредитни загуби (*Приложение № 20*).

За търговските вземания, вкл. от свързани лица

Дружеството използва матрици за провизии за изчислението на очакваните кредитни загуби от търговските вземания и активите по договор. Процентите на провизиите се базират на дните просрочие за групи от различни клиентски сегменти (портфейли), които имат сходни модели на загуба (тип клиент като сектор).

Всяка матрицата за провизии първоначално се основава на детайлни исторически наблюдения за проценти на несъбираемост на вземанията на Дружеството и движението на вземанията по групи просрочия. Обичайно се използват исторически данни поне за три години спрямо датата на финансовия отчет. Допълнително матрицата се калибрира така, че да коригира исторически установените зависимости за кредитните загуби с прогнозната информация, използвайки и вероятностни сценарии. Например, ако се очаква дадени прогнозни икономически условия да се влошат или подобрят през следващата година, което може да доведе до корелационно увеличение на просрочията в даден клиент, историческите проценти на

неизпълнение се коригират. Към всяка отчетна дата наблюдаваните исторически проценти на неизпълнение се актуализират и се отчитат ефектите от промените в прогнозните оценки.

Оценката на съотношението между наблюдаваните исторически проценти на неизпълнение, прогнозните икономически условия и очакваните кредитни загуби е съществена счетоводна оценка. Стойността на очакваните кредитни загуби е чувствителна към промени в обстоятелствата и прогнозните условия. Историческите кредитни загуби на Дружеството и прогнозните икономически условия могат да се отклоняват спрямо действителната несъбираемост в бъдеще.

Информацията за очакваните кредитни загуби от търговските вземания с натрупване са оповестени в *Приложение №* 19 и *Приложение № 20*.
През 2018 г. е отчетена обезценка в размер на 266 (На 01.01.2018 г.: 156) (Приложение № 8)

За паричните средства

За изчислението на очакваните кредитни загуби по паричните средства и еквиваленти в банки, Дружеството прилага общия „триетапен" подход за обезценка, определен от МСФО 9. За целта се прилага модел, базиран на публикуваните рейтинги на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg. На тази база, от една страна, се определят показателите за PD (вероятности за неизпълнение), като се използат публичните данни на PD реферирящи към рейтинга на съответната банка, а от друга, чрез промяната на рейтинга на съответната банка от период в период, Дружеството оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват по горепосочената формулата.

Ръководството на Дружеството е направило анализ и е установилао, че паричните средства и еквиваленти съдържат пренебрежително малка очаквана кредитна загуба клоняща към нула и е приело да не я осчетоводява във финансовия отчет.

Обезценки на вземания – до 31.12.2017 г.
Обезценки на вземания

Обезценка на търговски вземания се отчита, когато са налице обективни доказателства, че Дружеството няма да може да събере цялата сума по тях съгласно оригиналните условия на вземанията. Значителни финансови затруднения на длъжника по вземането, вероятност длъжникът да влезе в процедура по несъстоятелност, или друга финансова реорганизация, просрочие в плащането повече от 90 дни се вземат под внимание от ръководството, когато се определя и класифицира дадено вземане за обезценка. Стойността на обезценката е разликата между балансовата стойност на даденото вземане и сегашната стойност на прогнозираните бъдещи парични потоци, дисконтирани по оригинален ефективен лихвен процент. За целта се разработват варианти на прогнози, чрез които се отчитат различните предположения за рискове, несигурности и вероятности за бъдещата реализация на паричните потоци. Тези варианти се анализират внимателно от ръководството и резултатите от тях се претеглят при изчислението на възстановимата стойност на просрочените вземания.

Вземанията, преценени като несъбираеми се обезценяват на 100%. Балансовата стойност се коригира чрез използването на корективна сметка, където се натрупват всички обезценки, а сумата на загубата от обезценка за периода се признава в отчета за всеобхватния доход към други разходи. В случаите на последващо възстановяване на обезценка то се посочва към други доходи

за сметка на намаление на коректива. Когато дадено вземане се прецени като напълно несъбираемо, то се изписва за сметка на коректива.

Признаване и оценка на провизии

Депа за производствени отпадъци

Дружеството признава провизия за закриване на депа за производствени отпадъци и рекултивиране на терена, когато едновременно са налице:

- правно задължение по силата на §4, ал.1 от преходните и заключителни разпоредби към Наредба №6 от 27.08.2013 г. и на чл.14 от Директива 1999/31/ЕС за преустановяване на експлоатацията, закриване и/или привеждане на съществуващите депа за отпадъци и
- план за привеждане на депата в съответствие с нормативните изисквания, одобрен като видове дейности, срокове и прогнозируеми стойности от МОСВ, съгласно изискванията на посочената по-горе наредба.

За определяне на размера на провизията Дружеството назначава лицензирани експерти-еколози, които изготвят прогнозна оценка на разходите по видове дейности, необходими за изпълнение на задължението и издават специален доклад и план-сметка. Сумите, които се очаква, че ще бъдат усвоявани за срок, по-дълъг от една година, се дисконтират.

Квоти за емисии на парникови газове

В края на всеки отчетен период, Дружеството отчита емитирани количества квоти за емисии на парникови газове. В случай на реализиран недостиг на квоти, Дружеството признава провизия за настоящото му задължение за предаване на верифицираните квоти. Провизията се остойностява като количеството на недостига (разлика между безплатно отпуснатите квоти и реално емитираните газове за докладвания период) на квоти, установено чрез специален формуляр – Докладване на годишните емисии се оценяват по текущи пазарни цени към датата на отчета за финансовото състояние, а промените в размера на задължението се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Обезценка на материални запаси

В края на всяка финансова година дружеството извършва преглед на състоянието, срока на годност и използваемостта на наличните материалните запаси. При установяване на запаси, за които е преценено, че съществува голяма вероятност да не бъдат реализирани по съществуващата им балансова стойност в следващите отчетни периоди, същите се обезценяват до нетна реализируема стойност (Приложение № 9).

Актюерски изчисления

При определяне на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани всяка година изчисления на сертифицирани актюери, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор (Приложение № 27).

Обезценка на инвестиции в дъщерни дружества

Ръководството прави анализ и оценка за наличие на индикатори за обезценка на неговите инвестиции в дъщерни дружества. Като основни индикатори за обезценка се приемат: значително редуциране на обема или преустановяване дейността на Дружеството, в което е инвестирано;

отчитане на загуби за по-продължителен период от време, както и отчитане на отрицателни нетни активи или активи под регистрирания основен акционерен капитал.
Тестовете и преценките на ръководството за обезценка на инвестициите са направени през призмата на неговите планове и намерения относно бъдещите икономически изгоди, които се очаква да бъдат получени от дъщерните дружества, вкл. търговски и производствен опит, осигуряване на позиции на чуждестранни пазари, очакванията за бъдещи продажби и пр.

За целта се разработват варианти на прогнози, чрез които се отчитат различните предположения за рискове, несигурности и вероятности за бъдещата реализация на паричните потоци и доходи от тези инвестиции. Всеки от вариантите се анализират внимателно от ръководството и резултатите от тях се претеглят при изчислението на възстановимата стойност на съответната инвестиция.

Обезценка на дълготрайни материални и нематериални активи

В края на всяка финансова година Дружеството извършва преглед за обезценка на дълготрайните материални и нематериалните активи. В резултат на този преглед ръководството преценя дали са налице условия за обезценка и при установяване на такива условия Дружеството отчита разход за обезценка на дълготрайни материални и нематериални активи в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) (Приложение № 10).

Признаване на данъчни активи

Към 31.12.2018 г. не са признати активи по отсрочени данъци в размер на 3,121 х.лв. (31.12.2017 г.: 2,139 х.лв.), свързани с обезценка на инвестиции в и вземания от дъщерни дружества, тъй като ръководството е преценило, че не съществува вероятност временната разлика да се прояви в предвидимо бъдеще.

3. ПРИХОДИ ОТ ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ

	2018	*2017*
	BGN '000	*BGN '000*
Продажби на продукция в страната	103,441	117,419
Продажби на продукция извън страната	116,534	110,268
Приходи от продажба на стоки	66	-
Приходи от продажба на услуги	25	-
	220,066	**227,687**

Продажби на продукция в страната	*2018*	*2017*
	BGN '000	*BGN '000*
Амониев нитрат – ЕО тор	99,227	110,470
Амоняк	1,612	2,406
NPK ес тор	872	1,937
Натриев нитрат	600	1,453
Въглероден диоксид	413	463
Азотна киселина	283	233
Амонячна вода	192	190
Амониев хидрогенкарбонат	147	158
Кислород	16	16
Други	79	93
	103,441	**117,419**

Продажби на продукция извън страната	*2018*	*2017*
	BGN '000	*BGN '000*
Амониев нитрат - ЕО тор	71,431	73,320
Амоняк	41,300	32,199
Амониев хидрогенкарбонат	2,450	2,761
Натриев нитрат	1,337	1,783
Амонячна вода	16	199
Други	-	6
	116,534	**110,268**

Разпределението на продажбите на продукция по пазари е както следва*:*

	2018	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Европа (в т.ч. България)	187,340	216,532
Азия и Африка	32,635	11,155
	219,975	**227,687**

Информация за основни клиенти

Общите приходи от сделки с най – големите клиенти на Дружеството са както следва:

Клиент	***2018*** ***BGN '000***	***2017*** ***BGN '000***
Клиент 1	79,767	85,677
Клиент 2	36,454	51,832
Клиент 3	33,122	21,242
Клиент 4	11,556	-
Клиент 5	7,780	-
Клиент 6	7,617	8,466
Клиент 7	5,009	5,475
Клиент 8	4,347	-
Клиент 9	3,070	12,269
Клиент 10	2,836	-
Клиент 11	2,228	4,632

Салда по договори с клиенти

Приходите за 2018 г. включват приходи в размер на 13,121 х.лв., които са били признати като пасиви по договори с клиенти в началото на отчетната година.

Всички неудовлетворени и/или частично удовлетворени задължения за изпълнение на Дружеството към 31.12.2018 г. са по договори с очакван срок за изпълнение от една година или по-кратко.

Изменението на пасивите по договори с клиенти през 2018 г. е както следва:

Пасиви по договори с клиенти	***2018*** ***BGN'000***
Салдо на 1 януари *(Приложение № 30)*	**13,121**
Отчетени приходи, които са били признати като пасив по договор	(13,121)
Получени плащания от клиенти (без тези признати като приходи през периода)	10,394
Салдо на 31 декември	**10,394**

Приходите от продажба на услуги в размер на 25 х.лв. представляват предоставени IT услуги.

Приходите от продажба на стоки в размер на 66 х.лв. са основно продажби на торове, препарати и др.

4. ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА, НЕТНО

	2018	*2017*
	BGN '000	*BGN '000*
Правителствено финансиране	2,349	2,427
Приходи от продажба на материали	1,539	200
Отчетна стойност на продадени материали	(909)	(87)
Печалба от продажба на материали	**630**	**113**
Приходи от продажба на ДМА	369	361
Балансова стойност на продадени ДМА	(38)	(9)
Печалба от продажба на ДМА	**331**	**352**
Печалба/(Загуба) от курсови разлики	600	(382)
Приходи от ликвидация на ДМА	290	114
Приходи от наеми	247	209
Приходи от глоби и неустойки	81	24
Промишлени услуги	54	47
Трудова медицина	39	38
Обработка на кораби	30	-
Излишъци на активи	22	102
Превоз, маневри, претоварване	22	-
Транспортни услуги	21	22
Отписани задължения	17	14
Популяризиране на разделно събиране на отпадъци	13	21
Бонус от мобилен оператор	13	14
Маневрени услуги	9	57
Приходи от продажба на стоки	-	86
Отчетна стойност на продадени стоки	-	(65)
Печалба от продажба на стоки	**-**	**21**
Други	49	160
	4,817	**3,353**

Правителственото финансиране включва:

- Финансиране за електроенергия в размер на 2,312 х.лв. (31 декември 2017 г. – 2,390 х. лв.) - представлява правителствена помощ за намаляване на тежестта, свързана с разходите за енергия от възобновяеми източници, за която Дружеството е кандидатствало по Наредбата за намаляване на тежестта, свързана с разходите за енергия от възобновяеми източници. (Приложение № 21).

- Финансиране по оперативни програми за обекти, свързани с енергийната ефективност на Дружеството в размер на 37 х. лв. (31 декември 2017 г. – 37 х. лв.). (Приложение № 35).

Печалбата от продажба на материали *включва:*	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Метален скрап	639	53
Амониев сулфат	(94)	-
Масло отработено	17	7
Други	68	53
	630	**113**

Продадените дълготрайни активи са основно ведомствени жилища и автомобили собственост на Дружеството.

5. РАЗХОДИ ЗА СУРОВИНИ И МАТЕРИАЛИ

Разходите за материали включват:	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Основни суровини и материали	151,931	138,234
Горива и енергия	14,149	13,788
Резервни части	1,555	1,433
Спомагателни материали	1,270	1,227
Други материали	376	656
	169,281	**155,338**

Основните суровини и материали включват:	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Природен газ	140,885	126,776
Амбалаж	3,902	4,287
Магнезит	1,099	1,112
Амоняк	1,085	-
Омаслители	1,014	1,088
Благородни метали	978	1,024
Сода калцинирана	811	933
Натриева основа	558	511
Моноамониев фосфат	436	1,000
Метилдиетаноламин	377	477
Сярна киселина	194	217
Катализатори	165	258
Вар негасена	84	84
Калиев хлорид	69	138
Калциев карбонат	44	116
Други суровини и материали	230	213
	151,931	**138,234**

6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ

Разходите за външни услуги включват:	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Транспорт	9,443	10,532
Морско навло	5,940	1,918
Ремонт на ДМА	4,162	3,918
Хамалие и пристанищни разходи	1,392	354
Охрана	1,204	1,076
Застраховки	1,148	1,112
Обработка на товари	874	640
Пожарна безопасност	684	684
Данъци и такси	604	684
Оперативен лизинг	562	293
Консултантски услуги	499	316
Абонаментно обслужване и технически контрол	404	381
Почистване и озеленяване	260	236
Демюрейдж	188	39
Банкови такси	145	151
Стоков контрол	80	74
Комуникация	76	84
Оползотворяване/обезвреждане на отпадъци	46	61
Курсове квалификация	33	32
Граждански договори и хонорари	23	20
Други услуги	332	212
	28,099	**22,817**

Начислените разходи за годината за задължителен одит са в размер на 131 х. лв. (2017 г.: 172 х. лв.), договорени процедури съгласно Наредба № Е-РД-04-06 от 28.09.2016 г. за намаляване на тежестта, свързана с разходите за енергия от възобновяеми източници за четвърти ценови период в размер на 3 х.лв. (2017 г.: 3 х.лв., за трети ценови период), проверка за съответствие на преводи – 3 х.лв. (2017 г.: 3 х.лв.).

7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА

Разходите за персонала включват:	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Възнаграждения	22,307	20,698
Социални осигуровки	4,609	4,205
Предоставена храна на персонала	1,031	1,151
Начислени суми за дългосрочни задължения на персонала (Приложение № 27)	350	361
	28,297	**26,415**

Разходите за възнаграждения включват*:*	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Текущи възнаграждения	22,219	20,634
Начислени суми за неизползван платен отпуск	88	64
	22,307	**20,698**

Социалните осигуровки включват*:*	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Осигуровки	4,593	4,190
Начислени суми за ДОО за неизползван платен отпуск	16	15
	4,609	**4,205**

8. ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ, НЕТНО

Обезценка на финансови активи, нетно	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Начислени кредитни загуби	(266)	-
Възстановени кредитни загуби	156	-
	(110)	**-**

9. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА

Другите разходи за дейността включват:	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Отписани въглеродни емисии (квоти за вредни газове - т.г.)	6,152	5
Провизия за въглеродни емисии (квоти за вредни газове - т.г.) (Приложение № 26)	1,978	3,645
Отписани въглеродни емисии (квоти за вредни газове - м.г.)	3,645	1,641
Провизия за въглеродни емисии (квоти за вредни газове-м.г.)	(3,645)	(1,641)
Ценова разлика при покупка на въглеродни емисии за предходен период	4,672	(309)
Разходи за въглеродни емисии	***12,802***	***3,341***
Начислени суми свързани с провизии, нетно (Приложение № 26)	201	5
Брак на материали и продукция	124	80
Възнаграждение на членове на СД – юридически и физически лица	109	142
Командировки	65	82
Представителни мероприятия	60	52
Отчетна стойност на продадени стоки	50	-
Обезценка на материални запаси	47	397
Непризнат данъчен кредит по ДДС	36	32
Санкции за замърсяване на околната среда	27	60
Участия в конференции	25	-
Разходи по оперативни програми	23	-
Разходи за рекултивация на депа за отпадъци	18	12
Разходи за обучение	13	-
Други	115	62
	913	**924**
	13,715	**4,265**

Към 31.12.2018 г. цената, по която е оценена провизията е 44.27 лв. за въглеродна квота (на база покупна цена на борса), а към 31.12.2017 г. – 15.92 лв. за въглеродна квота. Значителното увеличение на цената на въглеродните квоти през текущия период е оказало съществено влияние върху реализираната от Дружеството загуба за 2018 г.

10. ОБЕЗЦЕНКА И ОТПИСВАНЕ НА НЕТЕКУЩИ АКТИВИ

Обезценката на и отписани нетекущи активи са както следва**:**

	2018	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Обезценка на дълготрайни материални активи	23	-
Отписани разходи за придобиване на ДМА	11	514
Обезценка на дълготрайни нематериални активи	-	148
	34	**662**

11. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ

Финансовите разходи за 2018 г. представляват разходи за лихви по получени заеми в размер на 498 х.лв. (2017 г.: 643 х.лв.).

12. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА

Отчет за всеобхватния доход (печалба или загуба за годината)	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Данъчна (загуба)/печалба за годината по данъчна декларация	(9,822)	16,273
Текущ разход за данък върху печалбата за годината- 10% (2017 г. :10 %)	-	(1,627)
Отсрочени данъци върху печалбата		
Свързани с възникване и обратно проявление на временни разлики	999	30
Общо икономия от/(разход за) данък върху печалбата, отчетен в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	**999**	**(1,597)**

Равнение на разхода за данъци върху печалбата определен спрямо счетоводния резултат	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Счетоводна (загуба)/печалба за годината	*(20,156)*	*15,142*
Икономия от (разход за) данък върху печалбата - 10% (2017 г.:10%)	2,016	(1,514)
От непризнати суми по данъчна декларация		
Свързани с увеличения – 194 х.лв. (2017 г.: 162 х. лв.)	(20)	(16)
Непризнати отсрочени данъчни активи	-	(1,525)
Непризнат отсрочен данъчен актив за загуба	(982)	-
Ефект от прилагане на МСФО 9 на 01.01.2018 г.	(15)	-
Признаване на суми, за които по-рано не е признаван отсрочен данъчен актив	-	1,458
Общо икономия от/(разход за) данък върху печалбата, отчетен в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	**999**	**(1,597)**
Ефективна данъчна ставка	**(4.96%)**	**10.55%**

13. НЕТНА (ЗАГУБА) / ПЕЧАЛБА НА АКЦИЯ

	2018	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Средно претеглен брой акции, на база дни	2,585,964	2,585,964
(Загуба)/печалба за годината (х. лв.)	(19,157)	13,545
Нетна (загуба)/печалба на акция (лева)	**(7.41)**	**5.24**

14. ИМОТИ, МАШИНИ, ОБОРУДВАНЕ

	Земи и сгради		*Машини, съоръжения и оборудване*		*Транспортни средства*		*Други*		*Разходи за придобиване и аванси*		*Общо*	
	2018	*2017*	*2018*	*2017*	*2018*	*2017*	*2018*	*2017*	*2018*	*2017*	*2018*	*2017*
	BGN '000	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*
Отчетна стойност												
Салдо на 1 януари	**23,187**	**22,698**	**166,337**	**162,326**	**8,684**	**8,894**	**1,192**	**1,194**	**4,569**	**2,918**	**203,969**	**198,030**
Придобити	-	78	-	-	-	69	40	-	9,884	6,969	9,924	7,116
Отписани	(110)	(52)	(167)	(298)	(603)	(279)	(11)	(34)	(11)	(514)	(902)	(1,177)
Трансфер от разходи за придобиване	-	463	10,931	4,309	-	-	-	32	(10,931)	(4,804)	-	-
Салдо на 31 декември	**23,077**	**23,187**	**177,101**	**166,337**	**8,081**	**8,684**	**1,221**	**1,192**	**3,511**	**4,569**	**212,991**	**203,969**
Натрупана амортизация и обезценка												
Салдо на 1 януари	**9,342**	**8,651**	**99,783**	**90,184**	**6,987**	**6,544**	**1,065**	**1,051**	**-**	**-**	**117,177**	**106,430**
Начислена амортизация за годината	744	730	9,881	9,881	678	722	55	48	-	-	11,358	11,381
Начислена обезценка	2	-	21	-	-	-	-	-	-	-	23	-
Отписана обезценка	-	-	-	(3)	-	-	-	-	-	-	-	(3)
Отписана амортизация	(78)	(39)	(157)	(279)	(602)	(279)	(9)	(34)	-	-	(846)	(631)
Салдо на 31 декември	**10,010**	**9,342**	**109,528**	**99,783**	**7,063**	**6,987**	**1,111**	**1,065**	**-**	**-**	**127,712**	**117,177**
Балансова стойност на 31 декември	**13,067**	**13,845**	**67,573**	**66,554**	**1,018**	**1,697**	**110**	**127**	**3,511**	**4,569**	**85,279**	**86,792**
Балансова стойност на 1 януари	**13,845**	**14,047**	**66,554**	**72,142**	**1,697**	**2,350**	**127**	**143**	**4,569**	**2,918**	**86,792**	**91,600**

Към 31 декември 2018 дълготрайните материални активи на Дружеството включват земи на стойност 3,630 х. лв. (31 декември 2017: 3,630 х. лв.) и сгради с балансова стойност 9,437 х. лв. (31 декември 2017: 10,215 х. лв.).

Към 31 декември 2018 в състава на дълготрайните материални активи са включени активи, които са амортизирани напълно, но продължават да се използват в стопанската дейност с отчетна стойност 36,494 х. лв. (31 декември 2017: 29,440 х. лв.).

Към 31 декември 2018 има учредена договорна ипотека на недвижими имоти с балансова стойност 5,538 х. лв. (31 декември 2017: 5,801 х. лв.) и залог на машини и съоръжения с балансова стойност 12,463 х. лв. (31 декември 2017: 10,559 х. лв.) като обезпечение по ползвани банкови кредити (Приложение № 24).

Към 31 декември 2018 г. разходите за придобиване на дълготрайни активи включват предоставени аванси на доставчици в размер на 379 х. лв. (31 декември 2017 г.: 2,255 х.лв.) и открити проекти за 3,132 х.лв. (31 декември 2017 г.: 2,314 х.лв.).

Откритите проекти са както следва:	***31.12.2018*** ***BGN '000***	***31.12.2017*** ***BGN '000***
Офиси, гараж, склад и магазин	2,483	1,579
Пречистване на инфилтрат от Депо за производствени опасни твърди отпадъци в Неутрализационна станция	368	351
Изграждане на система за управление на човешките ресурси на база програмен продукт BORA BUSINESS SUITE	68	62
Разпределителна и трансформаторна подстанция РТП-8	60	60
Подмяна на питейно-противопожарни тръбопроводи	42	-
Монтаж на БКТП 1	41	3
Проект монтаж на самозасмукващ помпен агрегат на поз.Н152-1	29	-
FFS машина и робот за палетизиране на амониев бикарбонат	12	-
Други обекти	29	259
	3,132	**2,314**

През 2018 г. са отписани проекти, за които ръководството е взело решение да се преустанови изпълнението им общо в размер на 11 х.лв. (2017 г.: 514 х.лв.)(Приложение №10).

15. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

	Софтуери
Отчетна стойност	
Към 1 януари 2017	**892**
Придобити	98
Отписани	-
31 декември 2017	**990**
Придобити	36
Отписани	-
31 декември 2018	**1,026**
Натрупана амортизация	
Към 1 януари 2017	**686**
Начислена амортизация за годината	41
Начислена обезценка за годината	148
31 декември 2017	**875**
Начислена амортизация за годината	69
31 декември 2018	**944**
Балансова стойност към 31 декември 2017	**115**
Балансова стойност към 31 декември 2018	**82**

Емисии за парникови газове

През 2018 г. Дружеството е закупило 390 х. квоти емисии на стойност 14,469 х.лв. (2017 г.: 134 х. квоти емисии на стойност 1,337 х.лв.).

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Салдо в началото на годината	**-**	**-**
Новопридобити	14,469	1,337
Отписани на разход (Приложение № 9)	(6,152)	(5)
Отписани във връзка с провизия (Приложение № 9)	(8,317)	(1,332)
Салдо в края на годината	**-**	**-**

16. ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА

Име на дружеството	***Местонахождение на регистрация***	***Балансова стойност***	***% на участие***	***Балансова стойност***	***% на участие***
		31.12.2018		***31.12.2017***	
		BGN '000		***BGN '000***	
Неохим Таръм ООД	Турция	83	99.92	83	99.00
Неохим Протект ЕООД	България	5	100	5	100
Неохим Гюбре ООД – влято	Турция	-	-	-	99.93
		88		**88**	

Предметът на дейност на дъщерните дружества и датата на придобиване е както следва:

- Неохим Гюбре ООД, гр. Одрин - Турция - внос, износ и вътрешна търговия на всички видове химически торове. Дата на придобиване – 1 август 2002 г., Дружеството е заличено поради вливане в Неохим Таръм ООД на 17.09.2018 г.
- Неохим Таръм ООД, гр. Одрин - Турция - внос, износ и вътрешна търговия на всички видове химически торове. Дата на придобиване – 15 октомври 2012. Дружеството е придобито чрез учредяване. Дружеството е правоприемник на Неохим Гюбре ООД от 17.09.2018 г.;
- Неохим Протект ЕООД, гр. Димитровград - охрана на имуществото на юридически лица, сгради, помещения и стопански офиси, охрана на физически лица и тяхното имущество и други. Дата на придобиване – 24 април 2002.

Съгласно Удостоверение №1584 от 18.09.2018 г. на Дирекция Търговски регистър гр. Одрин, Република Турция Неохим Гюбре ООД в качеството си на прехвърлено дружество е влято в Неохим Таръм ООД на 17.09.2018 г., при което Неохим Гюбре ООД престава да съществува, а негов правоприемник става Неохим Таръм ООД.

През 2017 г. е увеличено дяловото участие на Неохим АД в капитала на дъщерно дружество Неохим Гюбре ООД посредством трансформирането на търговски вземания в размер на 15,242

х.лв. (8,726 х.щ.д.), които са напълно обезценени в предходни отчетни периоди. Съответно, обезценката на търговските вземания е трансформирана в обезценка на инвестицията.

17. АКТИВИ/(ПАСИВИ) ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

Отсрочените данъци върху печалбата към 31 декември са свързани със следните обекти в отчета за финансовото състояние:

	Временна разлика	*Данък*	*Временна разлика*	*Данък*
	31.12.2018	***31.12.2018***	***31.12.2017***	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***	***BGN '000***	***BGN '000***
Имоти, машини и оборудване	548	55	(10,839)	(1,084)
Общо активи/(пасиви) по отсрочени данъци	**548**	**55**	**(10,839)**	**(1,084)**
Обезценка на материални запаси	2,855	285	2,821	282
Провизия за емисии (квоти за парникови газове)	1,978	198	3,645	365
Начисления за задължения към персонала при пенсиониране	821	82	920	92
Начисления за неизплатени доходи на физически лица	986	99	920	92
Провизия за рекултивация на депа за отпадъци	370	37	308	31
Обезценка на вземания	2	-	2	-
Начисления за неизползван платен отпуск	272	27	160	16
Провизия разходи по депа	7	1	21	2
Провизии за кредитни загуби	264	26	-	-
Общо активи по отсрочени данъци	**7,555**	**755**	**8,797**	**880**
Общо активи/(пасиви) по отсрочени данъци	**8,103**	**810**	**(2,042)**	**(204)**

Движението в отсрочените данъчни активи и пасиви е представено по-долу:

Отсрочени данъчни активи/(пасиви)	***Салдо на 1 януари 2018***	***Ефект към 01.01.2018 г. от първоначално прилагане на МСФО 9***	***Признати в печалбата или загубата за годината***	***Салдо на 31 декември 2018***
	BGN '000	***BGN '000***	***BGN '000***	***BGN '000***
Имоти, машини и оборудване	(1,084)	-	1,139	55
Провизия за емисии (квоти за парникови газове)	365	-	(167)	198
Начисления за задължения към персонала при пенсиониране	92	-	(10)	82
Обезценка на материални запаси	282	-	3	285
Провизия за рекултивация на депа за отпадъци	31	-	6	37
Провизия възнаграждение на чужди физически и юридически лица	24	-	5	29
Начисления за неизползван платен отпуск	16	-	11	27
Начисления за неизплатени доходи на местни физически лица	68	-	2	70
Провизия разходи по депа	2	-	(1)	1
Провизии за кредитни загуби	-	15	11	26
Общо данъчни (пасиви)/ активи	**(204)**	**15**	**999**	**810**

Отсрочени данъчни (пасиви)/активи	***Салдо на 1 януари 2017***	***Признати в печалбата или загубата за годината***	***Салдо на 31 декември 2017***
	BGN '000	***BGN '000***	***BGN '000***
Имоти, машини и оборудване	(838)	(246)	(1,084)
Провизия за емисии (квоти за парникови газове)	164	201	365
Начисления за задължения към персонала при пенсиониране	83	9	92
Обезценка на материални запаси	247	35	282
Провизия за рекултивация на депа за отпадъци	33	(2)	31
Обезценка на вземания	29	(29)	-
Провизия възнаграждение на чужди физически и юридически лица	22	2	24
Начисления за неизползван платен отпуск	8	8	16
Начисления за неизплатени доходи на местни физически лица	16	52	68
Провизия разходи по депа	2	-	2
Общо данъчни (пасиви)/ активи	**(234)**	**30**	**(204)**

Не са признати активи по отсрочени данъци върху:

	временна разлика	*данък*	*временна разлика*	*данък*
	31.12.2018	***31.12.2018***	***31.12.2017***	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***	***BGN '000***	***BGN '000***
Обезценка на инвестиции в и вземания от дъщерни дружества	(21,386)	2,139	(21,386)	2,139
Загуби, подлежащи на приспадане	(9,822)	982	-	-
Общо	**(31,208)**	**3,121**	**(21,386)**	**2,139**

18. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Материали	21,203	21,209
Готова продукция	8,739	5,021
Незавършено производство	3,896	2,734
Стоки	12	9
	33,850	**28,973**

Материалите включват:	***31.12.2018***	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Благородни метали	8,233	8,767
Резервни части и лагери	5,503	5,057
Спомагателни материали	3,507	3,609
Основни материали	2,355	2,483
Амбалажни материали	1,111	727
Катализатори	141	269
Автомобилни гуми	32	39
Други материали	321	258
	21,203	**21,209**

Основни материали	***31.12.2018***	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Калиев хлорид	553	18
Амониев сулфат	530	1,021
Магнезит	345	485
Химикали катализатори	155	93
Омаслител	141	124
Сода калцинирана	127	150
Калциев карбонат	74	85
Метилдиетаноламин	56	179
Натриева основа	45	47
Моноамониев фосфат	40	128
Вар негасена	34	25
Други	255	128
	2,355	**2,483**

Готова продукция	***31.12.2018 BGN '000***	***31.12.2017 BGN '000***
Амониев нитрат – ЕО тор	8,634	4,916
Амониев хидрогенкарбонат	33	75
Амонячна вода	19	17
Натриев нитрат – технически	41	4
Други	12	9
	8,739	**5,021**

Незавършено производство	***31.12.2018 BGN '000***	***31.12.2017 BGN '000***
Амоняк	3,358	2,407
Азотна киселина	420	243
Амониев нитрат – плав	12	6
Други	106	78
	3,896	**2,734**

Към 31 декември 2018 има учредени залози като обезпечение по ползвани банкови кредити върху следните материални запаси:

- Благородни метали – 8,233 х. лв. (31 декември 2017: 8,767 х. лв.);
- Готова продукция (амониев нитрат) – 8,405 х. лв. (31 декември 2017: 4,916 х. лв.);
- Незавършено производство (амоняк) – 3,010 х. лв. (31 декември 2017: 2,407 х. лв.).

19. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ЛИЦА

	31.12.2018 BGN '000	***31.12.2017 BGN '000***
Вземания по продажби във валута	5,943	3,618
Провизия за обезценка за кредитни загуби на несъбираеми вземания във валута	(2,862)	(2,733)
в т.ч. ефект от преоценка на валутни позиции	*(129)*	*(376)*
Вземания по продажби в лева	5	16
Провизия за обезценка за кредитни загуби на несъбираеми вземания в лева	(5)	(11)
Провизия за обезценка за кредитни загуби във валута (МСФО 9)	(141)	-
	2,940	**890**

Вземанията от свързани лица във валута са в щатски долари 453 х. щ. д. - 774 х. лв. (31 декември 2017: 543 х. щ. д. - 885 х. лв.) и в евро - 1,107 х.евро – 2,166 х.лв. (31 декември 2017 г. - няма).

Вземанията от свързани лица към 31.12.2018 г. включват вземания от дъщерни дружества по балансова стойност в размер на 774 х.лв. (31.12.2017 г.: 886 х.лв.) и вземания от дружество от групата на акционер със значително влияние в размер на 2,166 х.лв. (31.12.2017 г.: 4 х.лв. – акционер със значително влияние).
Обичайно Дружеството е определило обичаен период за плащане на вземанията от дъщерни дружества до 270 дни, а с другите свързани лица – 20 дни.

Възрастовата структура на непадежиралите (редовни) търговски вземания от свързани лица е както следва:

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
до 30 дни	323	344
от 31 до 90 дни	56	465
от 91 до 180 дни	101	-
от 181 до 365 дни	745	-
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(129)	-
	1,096	**809**

Възрастовата структура на просрочените търговски вземания от свързани лица е както следва:

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
до 30 дни	1,141	2
от 31 до 90 дни	714	-
от 91 до 180 дни	-	79
над 365 дни	2,868	2,744
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(2,879)	(2,744)
	1,844	**81**

До 31.12.2017 г. Дружеството е прилагало подхода на реално понесените загуби при несъбираемост на база индивидуална оценка.

Размерът на обезценката е изчисляван на индивидуална база, при прилагане на техниката на дисконтираните парични потоци, с дисконтова норма, определена на база цената на привлечения ресурс на Дружеството, коригирана спрямо осреднената нетна доходност и консервативни прогнози за очакваните парични потоци, определени на основата на историята на длъжника и подписаните споразумения, респ. съдебни решения с него. Вземанията или частта от тях, за които ръководството преценява, че съществува много висока несигурност за събирането им и не са обезпечени, се обезценяват до 100% (Приложение № 8)

Новият модел за обезценка по МСФО 9 е базиран на признаване на провизии за обезценка на база на „очаквани кредитни загуби“, при който се признават на етап, в който вече са изкристализирали. За 2018 г. Дружеството е приложило опростения подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по търговски вземания от свързани лица, като признава очаквани загуби за целия срок на всички вземания.

В таблицата по-долу са представени обобщени данни за натрупаните очаквани кредитни загуби в коректива (провизията) за обезценка по вземания от свързани лица към 31 декември 2018 г. и на 1 януари 2018 г.

31 декември 2018 година	**Редовни**	**Просрочени 1 до 30 дни**	**Просрочени 31 до 90 дни**	**Просрочени 91 до 180 дни**	**Просрочени 181 до 365 дни**	**Просрочени над 1 год**	**Общо BGN'000**
Очакван среден процент на кредитни загуби	-	0.44%	0.84%	-	-	100%	50.57%
Вземания по договори с клиенти (брутна балансова стойност)	-	1,141	714	-	-	2,868	5,948
Очаквана кредитна загуба	**-**	**5**	**6**	**-**	**-**	**2,868**	**3,008**

1 януари 2018 година	**Редовни**	**Просрочени 1 до 30 дни**	**Просрочени 31 до 90 дни**	**Просрочени 91 до 180 дни**	**Просрочени 181 до 365 дни**	**Просрочени над 1 год**	**Общо BGN'000**
Очакван среден процент на кредитни загуби	-	-	-	-	-	**100%**	75,51%
Вземания по договори с клиенти (брутна балансова стойност)	-	2	-	79	-	2,744	3,634
Очаквана кредитна загуба	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**2,744**	**2,744**

Движение на коректива (провизията) за обезценка:	***31.12.2018 BGN '000***	***31.12.2017 BGN '000***
Салдо на 1 януари, изчислено по МСС 39	**2,744**	**19,310**
Суми, признати в началното салдо на неразпределена печалба от преизчислението при модифицираното прилагане на МСФО 9 за първи път	148	-
Начално салдо на коректива за очаквани кредитни загуби към 1 януари 2018 г., изчислено по МСФО 9	**2,892**	**-**
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	141	-
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалбата или загубата през годината	(148)	-
Отписани несъбираеми обезценени вземания	(6)	-
Ефект от преоценка на валутни позиции	129	(1,324)
Трансформирана обезценка на търговски вземания в обезценка на инвестиция в дъщерно дружество (Приложение №16)	-	(15,242)
Салдо в края на годината	**3,008**	**2,744**

20. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДОСТАВЕНИ АВАНСИ

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Вземания по продажби от клиенти в чужбина	6,918	1,688
Обезценка на вземания от клиенти в чужбина	(118)	(1)
Вземания по продажби от клиенти в страната	285	165
Обезценка на вземания от клиенти в страната	(7)	(1)
	7,078	*1,851*
Предоставени аванси за доставка от страната	65	357
Предоставени аванси за доставка от чужбина	458	936
	7,601	**3,144**

Търговските вземания и предоставените аванси по видове валути са както следва:

- в лева – 343 х.лв. (31.12.2017 г.: 521 х. лв.);
- в евро – 2,277 х.лв. (1,164 х. евро), (31.12.2017 г.: 2,476 х.лв. (1,266 х. евро));
- в щатски долари – 4,937 х.лв. (2,891 х. щатски долари), (31.12.2017 г.: 96 х.лв. (59 х. щ. д.)).
- в рубли – 44 х.лв. (1,816 х. рубли), (31.12.2017 г.: 51 х.лв. (1,816 х. рубли)).

Обичайно Дружеството договаря с клиентите изцяло или частично авансово плащане, а в случаите без авансово плащане е определен кредитен период до 90 дни.

Възрастовата структура на непадежиралите (редовни) търговски вземания е както следва:

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
до 30 дни	6,597	1,207
от 31 до 90 дни	10	-
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(3)	-
	6,604	**1,207**

Възрастовата структура на просрочените търговски вземания е както следва:

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
до 30 дни	134	412
от 31 до 90 дни	304	185
от 91 до 180 дни	4	38
от 181 до 365 дни	152	9
над 365 дни	2	2
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(122)	(2)
	474	**644**

До 31.12.2017 г. Дружеството е прилагало подхода на реално понесените загуби при несъбираемост на база индивидуална оценка.

Размерът на обезценката е изчисляван на индивидуална база, при прилагане на техниката на дисконтираните парични потоци, с дисконтова норма, определена на база цената на привлечения ресурс на Дружеството, коригирана спрямо осреднената нетна доходност и консервативни прогнози за очакваните парични потоци, определени на основата на историята на длъжника и подписаните споразумения, респ. съдебни решения с него. Вземанията или частта от тях, за които ръководството преценява, че съществува много висока несигурност за събирането им и не са обезпечени, се обезценяват до 100% (Приложение № 8)

Новият модел за обезценка по МСФО 9 е базиран на признаване на провизии за обезценка на база на „очаквани кредитни загуби“, при който се признават на етап, в който вече са изкристализирали. За 2018 г. Дружеството е приложило опростения подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по търговски вземания от клиенти, като признава очаквани загуби за целия срок на всички вземания от клиенти.

В таблицата по-долу са представени обобщени данни за натрупаните очаквани кредитни загуби в коректива (провизията) за обезценка по вземания от клиенти към 31 декември 2018 г. и на 1 януари 2018 г.

31 декември 2018 година	**Редовни**	**Просрочени 1 до 30 дни**	**Просрочени 31 до 90 дни**	**Просрочени 91 до 180 дни**	**Просрочени 181 до 365 дни**	**Просрочени над 1 год**	**Общо BGN'000**
Очакван среден процент на кредитни загуби	-	0.75%	0.99%	25%	75.66%	100%	1.74%
Вземания по договори с клиенти (брутна балансова стойност)	-	134	304	4	152	2	7,203
Очаквана кредитна загуба	**-**	**1**	**3**	**1**	**115**	**2**	**125**

1 януари 2018 година	**Редовни**	**Просрочени 1 до 30 дни**	**Просрочени 31 до 90 дни**	**Просрочени 91 до 180 дни**	**Просрочени 181 до 365 дни**	**Просрочени над 1 год**	**Общо BGN'000**
Очакван среден процент на кредитни загуби	-	-	-	-	-	100%	0.11%
Вземания по договори с клиенти (брутна балансова стойност)	-	412	185	38	9	2	1,853
Очаквана кредитна загуба	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**2**	**2**

Движение на коректива (провизията) за обезценка:

	31.12.2018 *BGN '000*	*31.12.2017* *BGN '000*
Салдо на 1 януари, изчислено по МСС 39	**2**	**4**
Суми, признати в началното салдо на неразпределена печалба от преизчислението при модифицираното прилагане на МСФО 9 за първи път	8	-
Начално салдо на коректива за очаквани кредитни загуби към 1 януари 2018 г., изчислено по МСФО 9	**10**	**-**
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	123	-
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалбата или загубата през годината	(8)	(2)
Салдо в края на годината	**125**	**2**

Предоставените аванси към 31 декември са текущи и са за покупка на:

	31.12.2018 *BGN '000*	*31.12.2017* *BGN '000*
Материали	313	946
Услуги	210	347
	523	**1,293**

21. ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ

Другите вземания и предплатени разходи включват:

	31.12.2018 *BGN '000*	*31.12.2017* *BGN '000*
ДДС за възстановяване	3,794	1,294
Предплатени разходи	806	600
Корпоративен данък	140	-
Вземания по оперативна програма	36	-
Съдебни и присъдени вземания	11	11
Обезценка на съдебни и присъдени вземания	(1)	(1)
Вземане по финансиране за електроенергия	-	943
Други	66	79
	4,852	**2,926**

Предплатените разходи се състоят от:

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Застраховки	543	526
Морско навло	200	-
Абонаменти	23	19
Други	40	55
	806	**600**

22. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Разплащателни сметки	561	26,695
Парични средства в каса	15	26
Парични средства и парични еквиваленти посочени в отчета за паричните потоци	**576**	**26,721**

Наличните към 31.12.2018 г. парични средства са по сметки на Дружеството в следните банки: УниКредит Булбанк АД, Централна кооперативна банка АД, Райфайзенбанк (България) ЕАД и ОББ АД.

Паричните средства по разплащателните сметки са: в лева – 18 х.лв. (31.12.2017 г.: 6,717 х.лв.), в евро – 48 х.лв. (31.12.2017 г.: 14,856 х. лв.) и в щатски долари – 495 х.лв. (31.12.2017 г.: 5,122 х.лв.). Паричните средства в каса са само в лева.

В резултат на направените анализи и приложената методика за изчисление на очаквани кредитни загуби на парични средства и еквиваленти, ръководството е определило, че обезценката на паричните средства и еквиваленти, би била сума, доближаваща се до нула. Поради това Дружеството не е признало провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби както към 01.01.2018 г., така и към 31.12.2018 г.

23. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Основен акционерен капитал

Към 31 декември 2018 регистрираният акционерен капитал на Неохим АД възлиза на 2,654 х. лв., разпределен в 2,654,358 обикновени поименни акции с право на глас, получаване на дивидент и ликвидационен дял с номинална стойност на акция 1 лв.

Обратно изкупените собствени акции са 68,394 броя в размер на 3,575 х. лв. (31 декември 2017: 68,394 бр. – 3,575 х. лв.).

Законовите резерви (фонд Резервен) са формирани от разпределение на печалбата, съгласно изискванията на Търговския закон и Устава на Дружеството.

Компонентът от преизчисление на задължение към персонала при пенсиониране е формиран във връзка с изискванията на МСС 19 (Приложение № 27, 2.18).

24. ДЪЛГОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ

	31.12.2018 *BGN '000*	*31.12.2017* *BGN '000*
Дългосрочни задължения по банкови заеми		
Банкови заеми	**3,629**	**4,538**
Краткосрочна част на дългосрочни банкови заеми		
Банкови заеми	3,383	5,487
Разсрочени такси за управление и администриране на заеми	(9)	(25)
	3,374	**5,462**
Общо задължения по лихвени заеми	**7,003**	**10,000**

Условията, при които са отпуснати заемите са както следва:

Заем	*31.12.2018*	*31.12.2017*	*Договорена*	*Падеж*	*Годишен лихвен процент*
	х. лв.	*х. лв.*	*сума във валута*		
1	4,767	3,021	5,900 х. лв	20.06.2022	ОДИ* плюс 2.432% минимум 2.60%
2	1,332	2,331	4,000 х. лв	20.04.2020	ОДИ плюс 3.082% минимум 3.25%
3	904	3,627	16,344 х. лв	20.04.2019	ОДИ плюс 3.12% минимум 3.25%
4	-	1,021	4,100 х. лв	20.12.2018	ОДИ плюс 3.12% минимум 3.25%
	7,003	**10,000**			

**ОДИ – Осреднен депозитен индекс*

Средствата са отпуснати основно за ремонти и обновяване на производствените инсталации за амоняк в Дружеството.

Равнение на движението на пасивите, произтичащи от финансовата дейност

Таблицата по-долу представя промените в пасивите от финансовата дейност, като представя както паричните, така и непаричните промени. Пасивите, произтичащи от финансовата дейност, са тези, за които паричните потоци са, или бъдещите парични потоци ще бъдат, класифицирани в отчета за парични потоци на Дружеството като парични потоци от финансова дейност.

	01/01/2018	**Промени в парични потоци от финансова дейност**	**Непарични промени** Нови задължения по договори за финансов лизинг и начисления за дивиденти	**Други промени**	31/12/2018
	BGN'000	**BGN'000**	**BGN'000**		**BGN'000**
Банкови заеми, в т.ч. краткосрочни (Приложения № 24 и № 29)	10,000	9,097	-	(23)*	19,074
Финансов лизинг (Приложение № 25)	55	(34)	-	-	21
Дивиденти (Приложение № 35)	92	(513)	517	(20)	76
	10,147	**8,550**	**517**	**(43)**	**19,171**

	01/01/2017	**Промени в парични потоци от финансова дейност**	**Непарични промени** Нови задължения по договори за финансов лизинг и начисления за дивиденти	**Други промени**	31/12/2017
	BGN'000	**BGN'000**	**BGN'000**		**BGN'000**
Банкови заеми, в т.ч. краткосрочни (Приложения № 24 и № 29)	27,139	(17,179)	-	40*	10,000
Финансов лизинг (Приложение № 25)	81	(59)	29	4	55
Дивиденти (Приложение № 35)	66	(3,301)	3,362	(35)	92
	27,286	**(20,539)**	**3,391**	**9**	**10,147**

*„Други промени" включват начисления по лихви и плащания и начислени банкови такси и плащания.

Дългосрочните и краткосрочни заеми (Приложение № 24 и 29) са обезпечени със следните активи, собственост на Дружеството:

- недвижими имоти с балансова стойност 5,538 х. лв. (31 декември 2017: 5,801 х. лв.) (Приложение №14);
- оборудване с балансова стойност 12,463 х. лв.(31 декември 2017: 10,559 х. лв.) (Приложение № 14).
- благородни метали с балансова стойност 8,233 х. лв.(31 декември 2017: 8,767 х. лв.) (Приложение № 18).
- готова продукция – амониев нитрат с балансова стойност 8,405 х. лв.(31 декември 2017: 4,916 х. лв.) (Приложение № 18).
- незавършено производство – амоняк с балансова стойност 3,010 х. лв.(31 декември 2017: 2,407 х. лв.) (Приложение № 18).
- постъпления от бъдещи вземания по сключени договори за продажба на стойност до 60,000 х. лв. (31 декември 2017: 60,000 х. лв.).

25. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ПО ФИНАНСОВ ЛИЗИНГ

Включените в отчета за финансовото състояние към 31 декември 2018 дългосрочни задължения по финансов лизинг в размер на 15 х.лв. (31 декември 2017: 23 х.лв.) са по договори за придобиване на автомобили. Те са представени нетно от дължимата лихва и са както следва:

Срок	***31.12.2018***	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
До една година (Приложение № 35)	6	32
Над една година	15	23
	21	**55**

Минималните лизингови плащания по финансовия лизинг са дължими както следва:

Срок	***31.12.2018***	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
До една година (Приложение № 35)	6	33
Над една година	16	24
	22	57
Бъдещ финансов разход по финансов лизинг	(1)	(2)
Сегашна стойност на задълженията по финансов лизинг	**21**	**55**

Като дългосрочни задължения по финансов лизинг са представени дължимите след 31 декември 2019 плащания по договори за финансов лизинг за придобиване на леки автомобили. Съответно, дължимите в рамките на следващите 12 месеца лизингови вноски са представени в други текущи задължения в отчета за финансовото състояние като краткосрочна част на задължения по финансов лизинг (Приложение № 35).

26. ПРОВИЗИИ

	31.12.2018	*31.12.2017*
	BGN '000	*BGN '000*
Салдо 1 януари	**3,974**	**1,998**
Начислени	2,186	3,671
Освободени	(3,805)	(1,695)
Салдо 31 декември	**2,355**	**3,974**
в т.ч. дългосрочна част	*39*	*34*
в т.ч. краткосрочна част	*2,316*	*3,940*

Провизиите включват:

- провизия по задължение за закриване и за рекултивация на терени на депа за производствени отпадъци, ползвани от Дружеството в предходни периоди. Крайният срок за изпълнение на основните мероприятията по рекултивацията е 2019 г. с продължаващ мониторинг до 2049 г. Общата стойност на провизията, определена на база експертна оценка за размера на очакваните разходи по изпълнение на задължението е 399 х. лв. (31 декември 2017 г. – 337 х. лв.), а амортизируемата стойност, по която същата е представена в отчета за финансовото състояние е в размер на 370 х. лв. (31 декември 2017 г.: 308 х. лв.), в т.ч. дългосрочна част - 39 х. лв. (31 декември 2017 г.: 34 х. лв.). Амортизируемата стойност е изчислена на база сегашната стойност на всички бъдещи парични плащания, дисконтирана с лихвен процент 2.81%. Дължимите до една година плащания в размер на 331 х. лв. (31 декември 2017 г.: 274 х. лв.) са представени в отчета за финансовото състояние като други текущи задължения (Приложение № 35);
- провизия по задължение за въглеродни емисии, класифицирана като краткосрочна в размер на 1,978 х.лв. (31 декември 2017 г. – 3,645 х. лв.) (Приложение № 35);
- провизия за санкция за замърсяване на околната среда в резултат на производствената дейност в размер на 7 х.лв. (31 декември 2017 г. – 21 х. лв.) (Приложение № 35).

27. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА ПРИ ПЕНСИОНИРАНЕ

Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране включват сегашната стойност на задължението на Дружеството за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на отчета за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст.

Съгласно Кодекса на труда в България всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи (Приложение № 2.18).

За определяне на тези задължения Дружеството е направило актюерска оценка, като е ползвало услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

	31.12.2018 BGN '000	*31.12.2017 BGN '000*
Сегашна стойност на задълженията на 1 януари	**2,885**	**1,764**
Разход за лихви	42	46
Разход за текущ стаж	360	217
Нетна актюерска (печалба)/загуба призната за периода	(52)	98
Плащания през годината	(449)	(267)
Ефекти от последващи оценки за годината в т.ч.:	(183)	1,027
Актюерски загуби от промени във финансовите предположения	*62*	*722*
Актюерски (печалби) / загуби от корекции дължащи се на опита	*(252)*	*297*
Загуба за годината от промяната на демографските предположения	*7*	*8*
Задължение признато в отчета за финансовото състояние на 31 декември	**2,603**	**2,885**

Начислени суми в отчета за всеобхватния доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране са:

	31.12.2018 BGN '000	*31.12.2017 BGN '000*
Разход за текущ стаж	360	217
Разход за лихви	42	46
Нетна актюерска (печалба)/загуба призната за годината	(52)	98
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи признати в печалбата или загубата	**350**	**361**
Актюерски загуби от промени във финансовите предположения	62	722
Загуба за годината от промяната на демографските предположения	7	8
Актюерски (печалби)/загуби от корекции дължащи се на опита	(252)	297
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи признати в други компоненти на всеобхватния доход	**(183)**	**1,027**
Общо	**167**	**1,388**

Акумулираният ефект от действието на разликата между действителния опит през 2018 г. и направените актюерски предположения в оценката за предходната година е намаление на настоящата стойност на задължението и формиране на актюерска печалба за 2018 г.

При определяне на сегашната стойност към 31 декември 2018 г. са направени следните актюерски предположения:

- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ, за общата смъртност на населението на България за периода 2015 – 2017.
- темп на текучество – между 0 % до 23 %, в зависимост от пет обособени възрастови групи.
- дисконтов фактор - използвана е норма на база ефективен годишен лихвен процент i = 1 % (2017: i = 1,4 %) . Направеното предположение се базира на данните за доходността на дългосрочните ДЦК с 10- годишен матуритет.
- предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на Дружеството и е в размери по години както следва:
  - 2019 - 5% спрямо нивото от 2018;
  - 2020 - 5% спрямо нивото от 2019;
  - 2021 - 5% спрямо нивото от 2020;
  - 2022 - 5% спрямо нивото от 2021;
  - 2023 - 5% спрямо нивото от 2022.

Предположението в предходна година е било както следва:
- 2018 - 24% спрямо нивото от 2017;
- 2019 - 5% спрямо нивото от 2018;
- 2020 - 5% спрямо нивото от 2019;
- 2021 - 5% спрямо нивото от 2020;
- 2022 - 5% спрямо нивото от 2021.

Този план с дефинирани доходи създава експозиция на Дружеството към следните рискове: инвестиционен, лихвен, риск свързан с дълголетието и риск свързан с нарастването на работните заплати. Ръководството на Дружеството ги оценява по следния начин:

- за инвестиционния - доколкото това е нефондиран план, Дружеството следва да наблюдава и текущо балансира предстоящите плащания по него с осигуряването на достатъчен паричен ресурс. Историческият опит и структурата на задължението, показват, че необходимият по години ресурс не е съществен спрямо обичайно поддържаните ликвидни средства;
- за лихвения - всяко намаление на доходността на ДЦК с подобна срочност води до увеличение на задължението по плана;
- за риска, свързан с дълголетието - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка и актуална информация за смъртността на участниците в плана. Увеличението на продължителността на живота би повлияла за евентуално увеличение на задължението. През последните години се наблюдава относителна устойчивост на този показател;
- за риска, свързан с нарастването на работните заплати - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка за бъдещото нарастване на работните заплати на участниците в плана. Такова увеличение би довело до увеличение на задължението на плана.

Анализът на чувствителността на основните актюерски предположения се основава на разумно възможните промени в тези предположения към края на отчетния период като се приема, че останалите остават непроменени.

Ефектите от изменението (увеличение или намаление) с 1 % на ръста на заплатите, дисконтовата норма и текучество, върху сумата на сегашната стойност на задължението за изплащане на дефинирани доходи при пенсиониране, са оценени както следва:

	2018 година		***2017 година***	
	Увеличение	***Намаление***	***Увеличение***	***Намаление***
	BGN '000	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*
Изменение на ръста на заплатите	208	(183)	229	(203)
Изменение на дисконтовата норма	(187)	217	(210)	243
Изменение в текучеството	(198)	227	(222)	254

Ефектите от изменението (увеличение или намаление) с 1 % на ръста на заплатите, дисконтовата норма и текучество, върху общата сума на разходите за текущ стаж и лихви, са оценени както следва:

	2018 година		***2017 година***	
	Увеличение	***Намаление***	***Увеличение***	***Намаление***
	BGN '000	*BGN '000*	*BGN '000*	*BGN '000*
Изменение на ръста на заплатите	29	(26)	34	(30)
Изменение на дисконтовата норма	(2)	1	(4)	3
Изменение в текучеството	(28)	32	(33)	38

Средната продължителност на дългосрочното задължение към персонала по плана с дефинирани доходи е 7.7 години (31.12.2017 г.: 7.8 години).

Очакваните плащания на обезщетения при пенсиониране по плана с дефинирани доходи за следващите 5 години е 1,276 х.лв., в т.ч. за 2019 г. е 485 х.лв.

28. ПРАВИТЕЛСТВЕНИ ФИНАНСИРАНИЯ

Полученото финансиране е по оперативни програми за обекти, свързани с енергийната ефективност на Дружеството и е на стойност 476 х. лв. (31 декември 2017 г. – 476 х. лв.). Признатият приход от финансирания до 31 декември 2018 г. - 327 х. лв. и финансирания, които ще бъдат признати като приход през следващи отчетни периоди - 149 х. лв.

	31.12.2018	*31.12.2017*
	BGN '000	*BGN '000*
До 1 година (краткосрочна част) (Приложение № 35)	37	37
Над 1 година (дългосрочна част)	112	149
	149	**186**

Краткосрочната част от финансираните ще бъде призната като текущ приход през следващите 12 месеца от датата на отчета за финансовото състояние и е представена в Други текущи задължения (Приложение № 35).

29. КРАТКОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ

	31.12.2018	*31.12.2017*
	BGN '000	*BGN '000*
Банкови заеми	12,110	-
Разсрочени такси за управление и администриране на заеми	(39)	-
	12,071	**-**

Дружеството има разрешена кредитна линия по револвиращ кредит в размер на до 30,000 х.лв., със срок до 20.04.2019 г., при лихвен процент – ОДИ (осреднен депозитен индекс) плюс 1.77 пункта годишно, минимум – 1.90%. Към 31 декември 2018 г. Дружеството има задължение в размер на 12,071 х.лв. (31 декември 2017 г. – няма).

Предоставеното обезпечение по заемите е оповестено в Приложение № 24.

30. ПАСИВИ ПО ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ

	31.12.2018	*31.12.2017*
	BGN '000	*BGN '000*
Пасиви по договори с клиенти от страната (свързани лица)	9,800	-
Пасиви по договори с клиенти от страната (други)	32	-
Пасиви по договори с клиенти от чужбина във валута	562	-
	10,394	**-**

Пасивите по договори с клиенти от страната и чужбина са основно за доставка на готова продукция.

Пасивите по договори с клиенти свързани лица са от основен акционер със значително влияние в размер на 7,111 х.лв., дъщерни дружества на основен акционер със значително влияние в размер на 2,687 х.лв. и дъщерно дружество – 2 х.лв.

31. ТЪРГОВСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Доставчици от страната	2,286	3,277
Доставчици от чужбина	990	539
Клиенти в страната	-	79
Клиенти в чужбина	-	2,149
	3,276	**6,044**

Задълженията към доставчици са текущи и безлихвени. Задълженията в лева са в размер на 2,286 х.лв. (31.12.2017 г.: 3,356 х.лв.), в евро са 942 х.лв. (31.12.2017 г.: 1,707 х.лв.), в руски рубли - 48 х.лв. (31.12.2017 г.: няма), в щатски долари – няма (31.12.2017 г.: 981 х.лв.).

Дружеството няма просрочени търговски задължения.

Съгласно условията за доставка на природен газ от Булгаргаз ЕАД, Дружеството следва да заплаща текущите доставки авансово по заявка и доплащане в рамките на 12 дни. След тази дата Булгаргаз ЕАД начислява законната лихва.

Получените аванси от клиенти към 31.12.2017 г. (в лева и във валута) в размер на 2,228 х.лв. са основно за доставка на готова продукция.

32. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ СВЪРЗАНИ ЛИЦА

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Задължения за доставени материали, горива и услуги	257	258
Получени аванси за продажби на продукция	-	10,893
	257	**11,151**

Задълженията към свързани лица в лева и във валута са текущи и безлихвени. Дружеството няма просрочени търговски задължения към свързани лица.

Към 31.12.2017 г. е направена рекласификация на получени аванси в размер на 5,990 х. лв. от търговски задължения към задължения към свързани лица. Рекласифицираната сума

представлява получени аванси в лева и валута от дружество от група Бореалис (към която принадлежи акционера Феборан ЕООД). Основанието за рекласификация е промяна в собствеността на акционера Феборан ЕООД, поради което неговата компания-майка придобива значително влияние в капитала на Неохим АД (Приложение № 38).

33. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Задължения към персонала в т.ч.:	1,640	1,289
Текущи задължения за месец декември	*1,421*	*1,158*
Начисления за неползвани компенсируеми отпуски	*219*	*131*
Задължения по социалното осигуряване в т.ч.:	773	814
Текущи задължения за месец декември	*720*	*786*
Начисления за неползвани компенсируеми отпуски	*53*	*28*
	2,413	**2,103**

34. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Задължение за данък по ЗДДФЛ	324	349
Данък върху печалбата / Корпоративен данък	-	246
Други	30	24
	354	**619**

Задълженията за данъци са текущи.

До датата на издаване на този отчет в Дружеството са извършени ревизии и проверки, както следва:

- ДДС – до 30 юни 2013;
- Корпоративен данък – до 31 декември 2012;
- Данък по чл.194,195 от ЗКПО – до 31 декември 2012;
- Данък по чл.204 от ЗКПО – до 31 декември 2012;
- Национален осигурителен институт – до 31 март 2009;
- Агенция „Митници“ – задължение за акциз на природен газ – до 29 февруари 2016;
- Агенция „Митници“ – задължение за акциз на ел.енергия – до 5 юни 2016.

Данъчна ревизия се извършва в петгодишен срок от изтичане на годината, през която е подадена данъчната декларация за съответното задължение. Ревизията потвърждава окончателно данъчното задължение на съответното дружество - данъчно задължено лице, освен в изрично предвидените от законодателството случаи.

35. ДРУГИ ТЕКУЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Другите текущи задължения включват:	***31.12.2018*** ***BGN '000***	***31.12.2017*** ***BGN '000***
Получени гаранции	2,627	337
Провизия за задължения към МОСВ за въглеродни емисии	1,978	3,645
Задължения по възнаграждения на чуждестранни и местни лица	372	261
Краткосрочна част на провизии (Приложение № 26)	331	274
Удръжки от работните заплати	172	162
Задължения за такса водоползване	136	148
Задължение за дивидент	76	92
Получени депозити от клиенти	63	62
Правителствени финансирания (Приложение № 28)	37	37
Краткосрочна част на задължения по финансов лизинг (Приложение № 25)	6	32
Други задължения	146	148
	5,944	**5,198**

Получените гаранции включват:

- сума в размер на 2187 х.лв. (1,280 х.щ.д) преведени по сметка на Неохим АД, за гарантиране на вземанията от чуждестранен клиент на Дружеството.
- други гаранции общо в размер на 440 х.лв. (членове на Съвета на директорите, за строително-монтажни работи, за амбалаж и др.).

Други дългосрочни задължения в размер на 33 х. лв. (31 декември 2017 г.: 43 х. лв.) представляват част от начислено еднократно допълнително възнаграждение на изпълнителния директор, разсрочено за изплащане след 01.01.2019 г. съгласно решение на Съвета на директорите.

36. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ

Предоставени гаранции

Към 31 декември 2018 г. Дружеството е учредило в полза на търговски партньори банкови гаранции в размер на 163 х. лв. (31 декември 2017 г.: 123 х. лв.).

37. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК

В хода на обичайната си стопанска дейност Дружеството може да бъде изложено на различни финансови рискове, най-важните от които са: пазарен риск (включващ валутен риск, риск от промяна на справедливата стойност и ценови риск), кредитен риск, ликвиден риск и риск на лихвено-обвързани парични потоци. Общото управление на риска е фокусирано върху трудностите при прогнозиране на финансовите пазари и постигане минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които биха могли да се отразят върху финансовите резултати и състояние на Дружеството. Текущо финансовите рискове се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, за да се определят адекватни цени на продуктите на Дружеството и на привлечения от него заемен капитал, както и да се оценят

адекватно пазарните обстоятелства на правените от него инвестиции и формите на поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск. Управлението на риска се осъществява текущо от ръководството на Дружеството.

Структурата на финансовите активи и пасиви към 31.12.2018 г. е както следва:

Финансови активи	***31.12.2018 BGN '000***	***31.12.2017 BGN '000***
Парични средства и парични еквиваленти	576	26,721
Кредити и вземания, в т.ч.:	10,094	2,829
Вземания от свързани лица (Приложение № 19)	*2,940*	*890*
Търговски и други вземания (Приложение № 20 и 21)	*7,154*	*1,939*
Дългосрочни капиталови инвестиции	4	4
	10,674	**29,554**

Финансови пасиви	***31.12.2018 BGN '000***	***31.12.2017 BGN '000***
Финансови пасиви по амортизирана стойност, в т.ч.:	**25,676**	**14,914**
Краткосрочни и дългосрочни заеми (Приложение № 24 и 29)	*19,074*	*10,000*
Търговски и други задължения (Приложение № 25, 31, 32 и 35)	*6,602*	*4,914*

Финансовите активи на Дружеството са по амортизирана стойност.

Загубите от обезценка, свързани с финансови активи, признати в отчета за всеобхватния доход за 2018 г., са както следва:

Загуба от обезценка, свързана с:	**2018 BGN'000**
Вземания от свързани лица (Приложение № 19)	141
Вземания от клиенти (Приложение № 20)	123
	264

По-долу са описани различните видове рискове, на които е изложено Дружеството при осъществяване на търговските му операции, както и възприетият подход при управлението на тези рискове.

Пазарен риск

Валутен риск

Дружеството извършва своята дейност обичайно при активен обмен с чуждестранни доставчици и клиенти. Дружеството е изложено на валутен риск спрямо щатския долар. Около 58% от финансовите активи на Дружеството се формират от вземания по износ на продукция, договорена за плащане в щатски долари. Валутният риск е свързан с негативното движение на

валутния курс на щатския долар спрямо българския лев при бъдещите стопански операции, по признатите валутни активи и пасиви и относно нетните инвестиции в чуждестранни дружества.

Валутен структурен анализ

31 декември 2018	***в евро***	***в щ.д.***	***в рубли***	***в лева***	***Общо***
	BGN '000	***BGN '000***	***BGN '000***	***BGN '000***	***BGN '000***
Финансови активи					
Парични средства и парични еквиваленти	48	495	-	33	576
Кредити и вземания	4,029	5,711	-	354	10,094
Дългосрочни капиталови инвестиции	-	-	-	4	4
	4,077	**6,206**	**-**	**391**	**10,674**
Финансови пасиви					
Финансови пасиви по амортизирана стойност	**942**	**2,187**	**48**	**22,499**	**25,676**

31 декември 2017	***в евро***	***в щ.д.***	***в рубли***	***в лева***	***Общо***
	BGN '000	***BGN '000***	***BGN '000***	***BGN '000***	***BGN '000***
Финансови активи					
Парични средства и парични еквиваленти	14,856	5,122	-	6,743	26,721
Кредити и вземания	1,687	885	-	257	2,829
Дългосрочни капиталови инвестиции	-	-	-	4	4
	16,543	**6,007**	**-**	**7,004**	**29,554**
Финансови пасиви					
Финансови пасиви по амортизирана стойност	**539**	**-**	**-**	**14,375**	**14,914**

Анализ на валутната чувствителност

Риск за Дружеството е в експозиция към щатския долар. Ефектът от валутната чувствителност при 10% увеличение/намаление на текущите обменни курсове на българския лев спрямо щатския долар на база структурата на валутните активи и пасиви към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

При увеличение с 10% на курса на щатския долар спрямо българския лев крайният ефект върху печалбата на Дружеството (след облагане) би бил увеличение с 362 х. лв. (2017: 541 х. лв.) поради влиянието най-вече на валутните вземания от клиенти. Съответно същият ефект би имало и върху собствения капитал.

При намаление с 10 % на курса на щатския долар спрямо българския лев крайният ефект върху печалбата на Дружеството (след облагане) би бил равен и реципрочен на посочения по-горе при увеличението.

Ръководството е на мнение, че посоченият по-горе анализ, изготвен на база балансовата структура на валутните активи и пасиви, отразява валутната чувствителност на Дружеството през съответния период на отчетна година.

Ценови риск

Дружеството е изложено на ценови риск за негативни промени в цените на основната суровина за производство – природен газ, доколкото тази цена се договаря и определя на държавно ниво. Дружеството не е изложено на съществен риск от негативни промени в цените на другите суровини и материали, защото съгласно договорните отношения с доставчиците, те са обект на периодичен анализ и обсъждане за преразглеждане и актуализиране спрямо промените на пазара.

Дружеството прилага стратегия за оптимизиране на производствените разходи, гъвкава маркетингова и ценова политика.

Кредитен риск

Основните финансови активи на Дружеството са пари в брой и в банкови сметки, търговски и други вземания.

Кредитен риск е основно рискът, при който клиентите (и другите контрагенти) на Дружеството няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло и в обичайно предвидените срокове дължимите от тях суми по търговските и други вземания.

Събираемостта и концентрацията на вземанията се контролират текущо и стриктно от Дирекция Продажби съгласно установената кредитна политика на Дружеството. За целта ежедневно се прави преглед на откритите позиции по клиенти, спазването на договорените кредитни срокове за плащане, получените постъпления, както и се следят вземанията, които не са погасени в срок.

Обичайна политика на Дружеството е да договаря авансови плащания, вкл. и до 100 % за някои от основните му клиенти, което намалява кредитния риск. За останалите продажби стремежът е да се договарят кратки периоди на плащане обичайно в рамките от 10 до 20 дни.

Дружеството осъществява основната част от продажбите си чрез дистрибутори, в т.ч.:

- За вътрешен пазар – двама дистрибутори: Дистрибутор 1 – 77%, Дистрибутор 2 - 20% Обичайната практика е да се договаря предварително заплащане на 100 % от стойността на сделката;
- През 2018, 65 % от износа на Дружеството се осъществява от основни клиенти: Клиент 1 – 28%, Клиент 2 – 13%, Клиент 3 – 10% , Клиент 4 – 7% и Клиент 5 – 7% .

Ръководството на Дружеството текущо следи и анализира търговската практика с основните дистрибутори и клиенти. На основата на опита като по-рискови са определени продажбите на Неохим Таръм ООД, Турция, поради специфичния пазар в тази страна вземанията са обект на специално текущо внимание и оценка. Ръководството оценява като концентрация на кредитен риск вземанията от Неохим Таръм ООД, Турция (8% от вземанията по продажби), доколкото те включват просрочени вземания, които се погасяват и през текущия период.

Дружеството е избрало и прилага опростен подход за изчисление на очакваните кредитни загуби на търговските вземания, който се базира на историческия опит по отношение на кредитните загуби, коригирани с прогнозни фактори, специфични за длъжниците и за икономическата среда и за които е установена взаимовръзка с процента на кредитните загуби. Търговските вземания са групирани в две групи клиенти – дъщерни дружества от чужбина и всички останали, което е наложено от специфичните пазарни условия, при които оперират дъщерните дружества в чужбина (Турция).

Паричните операции са ограничени до банки с висока репутация и кредитен рейтинг и ликвидна стабилност. Характерът на дейността на Дружеството не предполага наличие на значителни свободни парични средства. Допълнително кредитната експозиция в банки текущо се следи и анализира с цел ефективно използване на паричните средства.

За изчислението на очакваните кредитни загуби по паричните средства и еквиваленти се прилага рейтингов модел, като се използват рейтингите на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg и референтните публични данни за PD (вероятности за неизпълнение), отговарящи на рейтинга на съответната банка.Ръкодството следи текущо промяната на рейтинга на съответната банка, за да оценява наличието на завишен кредитен риск и текущото управление на входящите и изходящи парични потоци и разпределението на наличностите по банкови сметки и банки.

Ликвиден риск

Ликвидният риск се изразява в негативната ситуация Дружеството да не бъде в състояние да посрещне безусловно всички свои задължения съгласно техния падеж. То провежда консервативна политика по управление на ликвидността, чрез която постоянно поддържа оптимален ликвиден запас парични средства, добра способност на финансиране на стопанската си дейност, включително чрез осигуряване и поддържане на адекватни кредитни ресурси и улеснения, постоянно контролно наблюдение на фактическите и прогнозни парични потоци по периоди напред и поддържане на равновесие между матуритетните граници на активите и пасивите на Дружеството.

Един от основните източници за финансиране на дейността на Дружеството е ползването на привлечени средства – банкови кредити.

Матуритетен анализ

По-долу са представени финансовите недеривативни пасиви на Дружеството към датата на отчета за финансовото състояние, групирани по остатъчен матуритет, определен спрямо договорения матуритет и парични потоци. Таблицата е изготвена на база на недисконтирани парични потоци и най-ранна дата, на която вземането респективно задължението е изискуемо. Сумите включват главници и лихви.

31 декември 2018	**до 1 м.**	**1-3 м.**	**3-6 м.**	**6-12 м.**	**1-2 г.**	**2-5 г.**	**Общо**
Финансови пасиви							
Финансови пасиви по амортизирана стойност	16,272	1,055	3,097	1,890	1,895	1,874	**26,083**

31 декември 2017	**до 1 м.**	**1-3 м.**	**3-6 м.**	**6-12 м.**	**1-2 г.**	**2-5 г.**	**Общо**
Финансови пасиви							
Финансови пасиви по амортизирана стойност	4,637	982	1,233	3,729	3,464	1,176	**15,221**

Финансовите пасиви по амортизирана стойност към 31 декември 2018 падежиращи до един месец представляват търговски задължения и задължения по краткосрочна част на инвестиционни и револвиращ банкови заеми.

Риск на лихвоносните парични потоци

Като цяло Дружеството няма значителни лихвоносни активи, с изключение на паричните средства и еквиваленти. Тъй като то не поддържа значителни по размер свободни парични средства, неговите приходи и оперативни парични потоци са в голяма степен независими от промените в пазарните лихвени равнища.

Концентрацията на лихвен риск при Дружеството е при неговите дългосрочни и краткосрочни заеми. Те са обичайно с променлив лихвен процент, който поставя в зависимост от лихвения риск паричните му потоци.

Дружеството управлява своя риск на паричните потоци спрямо лихвените равнища като при сключване на договорите за ползване на банкови кредити се стреми да договаря лихвен процент, избирайки най-изгодните условия, предлагани на банковия пазар.

Лихвен анализ

31 декември 2018	***Безлихвени***	***С плаващ лихвен %***	***Общо***
Финансови активи			
Парични средства и парични еквиваленти	15	561	576
Кредити и вземания	10,094	-	10,094
Инвестиции на разположение и за продажба	4	-	4
	10,113	**561**	**10,674**
Финансови пасиви			
Финансови пасиви по амортизирана стойност	**6,581**	**19,095**	**25,676**

31 декември 2017	***Безлихвени***	***С плаващ лихвен %***	***Общо***
Финансови активи			
Парични средства и парични еквиваленти	26	26,695	26,721
Кредити и вземания	2,829	-	2,829
Инвестиции на разположение и за продажба	4	-	4
	2,859	**26,695**	**29,554**
Финансови пасиви			
Финансови пасиви по амортизирана стойност	**4,859**	**10,055**	**14,914**

Ръководството на Дружеството текущо наблюдава и анализира неговата експозиция спрямо промените в лихвените равнища. Симулират се различни сценарии на рефинансиране, подновяване на съществуващи позиции, алтернативно финансиране. На база тези сценарии се измерва и ефектът върху финансовия резултат и собствения капитал при промяна с определени пунктове на лихвения процент.

Таблицата по-долу показва чувствителността на Дружеството при увеличение с 0.5% в лихвения процент на база структурата на активите и пасивите към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини. Ефектът е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

31 декември 2018	***С плаващ лихвен %***	***Увеличение на лихвения процент***	***Ефект върху финансовия резултат след облагане***	***Ефект върху собствения капитал***
Финансови активи				
Лева	-	0.5	-	-
Финансови пасиви				
Евро	-	0.5	-	-
Лева	19,095	0.5	(86)	(86)
	19,095		**(86)**	**(86)**

31 декември 2017	***С плаващ лихвен %***	***Увеличение на лихвения процент***	***Ефект върху финансовия резултат след облагане***	***Ефект върху собствения капитал***
Финансови активи				
Лева	-	0.5	-	-
Финансови пасиви				
Евро	-	0.5	-	-
Лева	10,055	0.5	(45)	(45)
	10,055		**(45)**	**(45)**

При намаление с 0.5 % крайният ефект върху печалбата на Дружеството (след облагане) би бил равен и реципрочен на посочения по-горе при увеличението. В таблицата по – горе не са включени паричните средства и парични еквиваленти, за които ефектът от увеличение или намаление на плаващия лихвен процент би бил незначителен.

Управление на капиталовия риск

С управлението на капитала Дружеството цели да създава и поддържа възможности то да продължи да функционира като действащо предприятие и да осигурява съответната възвръщаемост на инвестираните средства на акционерите, стопански ползи на другите заинтересовани лица и участници в неговия бизнес, както и да поддържа оптимална капиталова структура, за да се редуцират разходите по капитала.

Дружеството текущо наблюдава осигуреността и структурата на капитала на база съотношението на задлъжнялост, представени в таблицата към 31 декември:

	31.12.2018 BGN '000	***31.12.2017 BGN '000***
Общо дългов капитал, в т.ч.:	**19,095**	**10,055**
Заеми от банки *(Приложение № 24 и 29)*	19,074	10,000
Задължения по финансов лизинг *(Приложение № 25)*	21	55
Намален с паричните средства и парични еквиваленти	**576**	**26,721**
Нетен дългов капитал	**18,519**	**(16,666)**
Общо собствен капитал	**91,568**	**111,200**
Общо капитал	**110,087**	**94,534**
Съотношение на задлъжнялост	***16.82%***	***(17.63)%***

Към 31.12.2017 г. наличните парични средства и еквиваленти са в по-голям размер от задълженията към банки и по финансов лизинг, т.е. Дружеството покрива изцяло тези задължения.

Оценяване по справедлива стойност

Справедливата стойност най-общо представлява сумата, за която един актив може да бъде разменен или едно задължение да бъде изплатено при нормални условия на сделката между независими, желаещи и информирани контрагенти.

Притежаваните от Дружеството финансови активи са основно търговски вземания и наличности по разплащателни сметки в банки, поради което се приема, че балансовата им стойност е приблизително равна на тяхната справедлива стойност. Притежаваните от Дружеството финансови пасиви представляват основно заеми с плаващ лихвен процент и търговски задължения, поради което се приема, че балансовата им стойност е приблизително равна на тяхната справедлива стойност.

Изключение са инвестициите в други дългосрочни капиталови инвестиции, които включват участие във „Фонд Индустрия“ АД София в размер на 2 х. лв. и в Екобулпак АД София 2 х. лв. За участието във „Фонд Индустрия“ АД предстои да бъде взето решение за обезценка и отписване, доколкото същият е недействащо предприятие. Участието в Екобулпак по справедлива стойност се оценява на около 34 х. лв. на база нетна стойност на активите.

Ръководството на Дружеството счита, че при съществуващите обстоятелства представените в отчета за финансовото състояние оценки на финансовите активи и пасиви са възможно най-надеждни, адекватни и достоверни за целите на финансовата отчетност.

38. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Свързани лица на Дружеството са както следва:

Свързани лица	**Вид на свързаност**
Акционери:	
Еко Тех АД	Основен акционер (24.28 %)
Евро Ферт АД	Основен акционер (24.03 %)
Феборан ЕООД	Основен акционер (20.30 %)
Дъщерни дружества:	
Неохим Таръм ООД – Турция	100 % собственост на Дружеството
Неохим Протект ЕООД	100 % собственост на Дружеството
Неохим Гюбре ООД – Турция – влято в Неохим Таръм ООД – Турция	100 % собственост на Дружеството, заличено на 17.09.2018 г.
Други:	
Терахим - Димитровград ЕООД	100 % собственост на Евро Ферт АД
Нео Китен ЕООД	100 % собственост на Евро Ферт АД
Неоплод ЕООД	100 % собственост на Евро Ферт АД
Borealis L.A.T.	100 % собственост на Бореалис АГ (Borealis AG)-Австрия, притежаващи 100% от капитала на Феборан ЕООД

През 2017 г. е извършена промяна в собствеността на Феборан ЕООД – Бореалис АГ придобива 100% от дружеството, с което придобива значително влияние, респ. сделките с дружества от група Бореалис са прекласифицирани като сделки със свързани лица.

Доставки от свързани лица	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Материали		
Основен акционер	**90**	**88**
Услуги		
Дъщерни дружества	1,200	1,065
Основен акционер	93	92
	1,293	**1,157**
ДМА	**1**	**1**
Общо	**1,384**	**1,246**

Продажби на свързани лица	***2018***	***2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Продукция		
Основен акционер	79,441	85,640
Дъщерни дружества	2,011	2,626
Други свързани дружества (значително влияние по свързаност с основен акционер)	36,453	36,777
	117,905	**125,043**
Услуги		
Основен акционер	55	53
Дъщерни дружества	35	37
Други свързани дружества	2	-
	92	**90**
Други		
Основен акционер	305	2
Дъщерни дружества	2	3
	307	**5**
Общо	**118,304**	**125,138**

Условията, при които са извършвани сделките не се отклоняват от пазарните цени за подобен вид сделки.

Краткосрочните вземания от свързани лица към 31 декември са както следва:

	31.12.2018	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Вземания по продажби във валута		
Дъщерни дружества	774	885
В т.ч. отчетна стойност	*3,765*	*3,618*
начислена обезценка	*(2,991)*	*(2,733)*
Други свързани дружества (значително влияние по свързаност с основен акционер)	2,166	-
В т.ч. отчетна стойност	*2,213*	-
начислена обезценка	*(47)*	-
	2,940	**885**
Вземания по продажби в лева		
Основен акционер	-	4
Дъщерни дружества	-	1
	-	**5**
Общо	**2,940**	**890**

Задълженията към свързани лица към 31 декември са както следва:

Пасиви по договори (Получени аванси за продажба на продукция)	***31.12.2018***	***31.12.2017***
	BGN '000	***BGN '000***
Основен акционер	7,111	4,903
Други свързани дружества (значително влияние по свързаност с основен акционер)	2,687	5,990
Дъщерни дружества	2	-
	9,800	**10,893**
Задължения за доставени активи и услуги		
Дъщерни дружества	240	242
Основен акционер	17	16
	257	**258**
Общо	**10,057**	**11,151**

Възнаграждения на ключовия управленски персонал:

Ключовият управленски персонал на Дружеството е оповестен в Приложение №1.

	2018	***2017***
Заплати и други краткосрочни доходи	1,028	987

39. ЕФЕКТИ ОТ ПЪРВОНАЧАЛНО ПРИЛАГАНЕ НА МСФО 9 И МСФО 15

В настоящото приложение са представени ефектите върху финансовия отчет на Дружеството за 2018 г. от прилагането за първи път на МСФО 9 *Финансови инструменти* и МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* към 01.01.2018 г.

МСФО 9 *Финансови инструменти* заменя разпоредбите на МСС 39 *Финансови инструменти: признаване и оценяване* във връзка с признаване, класификация и оценка на финансови активи и финансови пасиви, отписване на финансови инструменти, обезценка на финансови активи и счетоводно отчитане на хеджирането. Въведени са нови класификационни критерии и групи на финансовите активи, респ. нови правила за тяхното последващо оценяване и признаването на приходите от лихви. Другата съществена разлика е възприемането на нов подход за измерване на обезценки – на база очакваните кредитни загуби. При въвеждането на МСФО 9 *Финансови инсрументи* Дружеството за първи път е приложило изключенията (облекченията) при първоначалното му прилагане, като е наложило изискванията на стандарта към откритите на 01.01.2018 г. договори по финансови инструменти.

Прилагането на МСФО 9 *Финансови инструменти* е довело до определени промени в счетоводните политики и корекция на сумите по съответните статии, отразяващи засегнатите отчетни обекти, признати във финансовия отчет. Новите счетоводни политики са представени в *Приложения № 2.1 и № 2.13.*

МСФО15 Приходи от договори с клиенти заменя МСС 18 *Приходи*, който обхваща договори за стоки и услуги, както и МСС 11 *Договори за строителство*, който обхваща договори за строителство, и свързаните с тях ПКР и КРМСФО. Новият стандарт установява модел от пет стъпки при отчитане на приходите от договори с клиенти. Този модел е базиран на принципа, че приходите се признават, когато контролът върху стоката и/или услугата се прехвърли на клиента в размер, който отразява възнаграждението, на което предприятието очаква да има право в замяна на прехвърляне на стоки или услуги на клиента. Приемането на новия МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* увеличава значително използването на преценки при признаване на приходите и дава насоки за отчитането на разходи по договор. Представянето и оповестяванията по МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* са в определена степен различни и повече детайлни спрямо отменените счетоводни стандарти. Дружеството е приложило изискванията на МСФО 15 за всички неизпълнени на 01.01.2018 г. договори, като е използвано практическото облекчение за модифицирани договори с клиенти.

Прилагането на МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* е довело до промени в счетоводните политики, но не е наложило съществени корекции на сумите по съответните статии, отразяващи засегнатите отчетни обекти, признати във финансовия отчет. Промените са свързани основно с признаването на приходите от транспорт, в случаите в които Дружеството е поело задължение освен за продажба на продукция, да осигури и транспорта на същата до определеното от клиента местоположение. Новите счетоводни политики са представени в *Приложения № 2.1 и № 2.6.*

Комулативиият ефект от първоначалното прилагане на МСФО 9 и МСФО 15 за всяка отделна статия в отчета за финансовото състояние към 1 януари 2018 г. е както следва:

Отчет за финансовото състояние	Бележка	31.12.2017 оригинално отчетен BGN'000	Ефект от прилагане на МСФО 9 BGN'000	Ефект от прилагане на МСФО 15 BGN'000	01.01.2018 преизчислен BGN'000
АКТИВИ					
Нетекущи активи					
Имоти, машини и оборудване		86,792	-	-	86,792
Нематериални активи		115	-	-	115
Инвестиции в дъщерни дружества		88	-	-	88
Други дългосрочни капиталови инвестиции		4	-	-	4
		86,999	**-**	**-**	**86,999**
Текущи активи					
Материални запаси		28,973	-	-	28,973
Вземания от свързани лица	а)	890	(148)	-	742
Търговски вземания и предоставени аванси	а)	3,144	(8)	(179)	2,957
Други вземания и предплатени разходи		2,926	-	-	2,926
Парични средства и парични еквиваленти		26,721	-	-	26,721
		62,654	**(156)**	**(179)**	**62,319**
ОБЩО АКТИВИ		**149,653**	**(156)**	**(179)**	**149,318**
СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ					
СОБСТВЕН КАПИТАЛ					
Основен акционерен капитал		2,654	-	-	2,654
Обратно изкупени собствени акции		(3,575)	-	-	(3,575)
Резерви		265	-	-	265
Неразпределена печалба	а) б)	111,856	(141)	-	111,715
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ		**111,200**	**(141)**	**-**	**111,059**
ПАСИВИ					
Нетекущи задължения					
Дългосрочни банкови заеми		4,538	-	-	4,538
Дългосрочни задължения към доставчици		23	-	-	23
Дългосрочни провизии		34	-	-	34
Задължения към персонала при пенсиониране		2,885	-	-	2,885
Правителствени финансирания		149	-	-	149
Пасиви по отсрочени данъци	б)	204	(15)	-	189
Други задължения		43	-	-	43
		7,876	**(15)**	**-**	**7,861**
Текущи задължения					
Краткосрочна част на дългосрочни банкови заеми		5,462	-	-	5,462
Пасиви по договори с клиенти	в)	-	-	13,121	13,121
Задължения към свързани лица	в)	11,151	-	(10,893)	258
Търговски задължения	в)	6,044	-	(2,407)	3,637
Задължения към персонала и социално осигуряване		2,103	-	-	2,103
Задължения за данъци		619	-	-	619
Други текущи задължения		5,198	-	-	5,198
		30,577	**-**	**(179)**	**30,398**
ОБЩО ПАСИВИ		**38,453**	**(15)**	**(179)**	**38,259**
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ		**149,653**	**(156)**	**(179)**	**149,318**

МСФО 9 Финансови инструменти

Ефектите върху неразпределената печалба на Дружеството на 1 януари 2018 г. от прилагането на МСФО 9 са както следва:

	BGN'000
Крайно салдо на натрупани печалби/(загуби) към 31 декември 2017 година (оригинално отчетено по счетоводна политика за 2017 г.)	**114,170**
Начисляване на провизия за очаквани кредитни загуби по търговски вземания	(156)
Увеличение на отсрочени данъчни активи, свързани с начислени провизии за обезценка за очаквани кредитни загуби	15
Крайно салдо на натрупани печалби/(загуби) в резултат от прилагането на МСФО 9 за първи път на 1 януари 2018 г.	**114,029**

На 01.01. 2018 г., ръководството на Дружеството е направило оценка на бизнес моделите, в които са ангажирани отделните финансови активи, държани от Дружеството и е направило нова класификация на финансовите си инструменти вече в съответните категории съгласно МСФО 9.

Търговските вземания се държат от Дружеството с цел получаване на договорените парични потоци и водят до парични потоци, представляващи единствено плащания на главница и лихви. Поради това те са класифицирани и оценени от "заеми и вземания" по МСС 39 към „финансови активи по амортизирана стойност" по МСФО 9. Дружеството е приложило опростения подход по МСФО 9 за измерване за първи път на очакваните кредитни загуби по търговски вземания на 01.01.2018 г. (Приложение № 2.13). В резултат на това е начислена и призната допълнителна провизия за обезценка в размер на 156 х.лв. в началните салда, което е довело до намаление на неразпределената печалба и съответно на балансовата стойност на търговските вземания със същата сума на 01.01.2018 г.

В резултат на направената корекция към 01.01.2018 г. Дружеството е признало за очакваните кредитни загуби по търговски вземания отсрочени данъчни активи в размер на 15 х.лв.

МСФО 15 Приходи от договори с клиенти

Новите счетоводни политики за признаване на приходи от договори с клиенти не са наложили корекции в неразпределената печалба на 1.01.2018 г., освен някои рекласификации на суми по съответните статии, вече признати във финансовия отчет.

Бележки:

Към 01.01.2018 г. Дружеството има получени аванси от клиенти във връзка с продажба на продукция. Съгласно прилаганата до 31.12.2017 г. счетоводна политика получените аванси от клиенти са представяни като търговски задължения и задължения към свързани предприятия. На 01.01.2018 г. е направена рекласификация и всички получени аванси от клиенти са представени в самостоятелна статия *Пасиви по договори с клиенти* (*Приложение № 30*).

Съгласно прилаганата до 31.12.2017 г. политика за признаване на приходите при продажба на продукция с включен транспорт, Дружеството е признавало приход от продажба, вкл. за транспортната услуга, когато всички съществени рискове и ползи от собствеността преминават у

купувача. Съгласно МСФО 15 транспортните услуги, които Дружеството е обещало да изпълни, след прехвърляне на контрола върху продадената продукция на клиента, представляват отделно задължение за изпълнение и приходите от транспортни услуги се признават в течение на времето при тяхното предоставяне.

В резултат на тази промяна в отчета за финансовото състояние към 01.01.2018 г. търговските вземания и търговските задължения са намалени със 179 х.лв. Промяната няма стойностен ефект върху неразпределената печалба към 01.01.2018 г., доколкото корекцията в размера на признатите във връзка с неизпълнените към 31.12.2017 г. транспортни услуги приходи в размер на 179 х.лв. е съпътствана и с корекция на съответстващите им разходи за транспорт в същия размер.

Ефектите във финансовия резултат, активите, пасивите и собствения капитал, представени съответно в отчета за всебхватния доход за 2018 година и отчета за финансовото състояние към 31.12.2018 г., в резултат на прилагането на двете различни счетоводни политики - тази на база на МСФО 15 и политиката, на база отменените МСС 18 и приложимите към тях разяснения, прилагана до 31.12.2017 г., са както следва:

Ефекти върху отчета за всеобхватния доход

В резултат на прилагането на МСФО 15 и новата политика за признаване на приходите от транспорт на продадената продукция през 2018 г. Дружеството е:

- признало приходи от транспортни услуги в размер на 179 х.лв. и разходи за външни услуги в същия размер;
- не е признало приходи от транспортни услуги в размер на 879 х.лв. и разходи за външни услуги в същия размер.

В резултат отчетените през 2018 г. в съответствие с МСФО 15 приходи от продажби и разходи за външни услуги са с 700 х.лв. по-малко, отколкото биха били отчетени в съответствие със счетоводните политики и правилата на МСС 18, прилагани от Дружеството до 31.12.2017 г. Описаната промяна няма ефект върху финансовия резултат, формиран в съответствие с политиката за признаване на приходи от 01.01.2018 г. и финансовия резултат, формиран в съответствие с политиката за признаване на приходи до 31.12.2017 г.

Ефекти върху отчета за финансовото състояние

В резултат на прилагането на МСФО 15 към 31.12.2018 г. са признати пасиви по договори с клиенти в размер на 10,394 х.лв., които в отчета за финансовото състояние към 31.12.2018 г. са представени в самостоятелна статия *Пасиви по договори с клиенти.*

Съгласно счетоводните политики и правилата на МСС 18 тези задължения биха били представени, съответно като търговски задължения и задължения към свързани предприятия. При прилагане на отменените политики в отчета за финансовото състояние търговските задължения към 31.12.2018 г. биха били 3,870 х.лв., а задълженията към свързани предприятия 10,057 х.лв.

40. ПОТЕНЦИАЛНИ ЕФЕКТИ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО НА МСФО 16 ЛИЗИНГ

МСФО 16 Лизинг е новият стандарт за третиране на лизинговите договори. Той заменя МСС 17 Лизинги и свързаните с него ПКР и КРМСФО. МСФО16 установява принципи и правила за признаване, оценка, представяне и оповестяване на лизинга както при лизингодателите, така и при лизингополучателите. Най-значителни са промените за отчетността на лизингополучателите.

Отчитане при лизингополучателя

МСФО 16 установява лизингополучателите да отчитат всички лизинги по единен модел, който налага балансовото им признаване, по подобие на отчитането на финансовия лизинг по МСС17.

Съгласно новия стандарт един договор съдържа лизинг, ако той прехвърля правото да се контролира ползването на даден идентифициран актив за определен период от време срещу възнаграждение. На датата на стартирането на лизинга, лизингополучателят признава актив, под формата на „правото на ползване" на отдадения базов актив, и финансов пасив, представляващ настоящата стойност на задължението за плащане на лизинговите суми.

Стандартът допуска две облекчаващи изключения: а) лизингови договори с кратък срок (до 12 м.) и/или б) с ниска стойност. Ако лизингополучателите изберат да ползват облекченията на стандарта за лизингови договори с кратък срок и/или на ниска стойност, то лизинговите плащания, свързани с тези договори следва да се отчитат като текущи разходи на линеен принцип през периода на договора или на друга систематична база, аналогично на правилата за отчитането на оперативен лизинг по МСС 17.

Лизингополучателите ще признават отделно разходи за лихви по лизинговото задължение и респ. разходи за амортизация за актива "право на ползване". Допълнително, те ще трябва да отчитат преоценка на лизинговото задължение при настъпване на определени събития (като например, промени в условията на лизинговия договор, промени в бъдещите лизингови плащания поради промени в определени величини (индекс, процент и др.под.), които се използват при изчислението на лизинговите плащания). В тези случаи лизингополучателите признават промените като корекция на пасива по лизинговото задължение и на правото за ползване на актива.

Отчитане при лизингодателя

МСФО 16 не променя съществено счетоводното отчитане на лизинга за лизингодателите. Те ще продължат да класифицират всеки лизингов договор като финансов или оперативен, прилагайки на практика правила аналогични на тези на МСС 17, които са по същество прехвърлени и в новия МСФО 16.

Дружеството е прегледало и анализирало всички лизингови споразумения, в светлината на изискванията на новия МСФО 16. Стандартът ще засегне основно оперативните лизинги на Дружеството в качеството му на лизингополучател.

Дата на прилагане от Дружеството:

МСФО 16 е задължителен за приложение за финансовата година, започваща на 1 януари 2019 г. Дружеството е решило да не го прилага по-рано. То е избрало модифицирано ретроспективно приложение на новите правила на стандарта, от 1 януари 2019 г. Сравнителните данни за годината (2018 г.), предшестваща първоначалното прилагане няма да бъдат преизчислявани.

Към 31.12.2018 г. като лизингополучател то има неотменими ангажименти по 10 бр. договори за оперативен лизинг в размер на 1,114 х. лв. (Приложение № 6), за периоди от десет до четиридесет месеца, както следва:

Очаквани бъдещи наемни плащания	**BGN'000**
Автомобили	342
Недвижими имоти	276
Релсови превозни средства	496
	1,114

Дружеството няма задължения свързани с плащания по лизингови договори с кратък срок (до 12 м.).

Ефектите от промяната на счетоводната политика поради въвеждането на МСФО16 са представени по-долу:

а) Дружеството очаква да признае активи “право на ползване” приблизително за 1,075 х.лв. на 1.01.2019 г. и съответно – „задължения по лизинг” в размер на 1,075 х.лв.

б) Общо нетните активи няма да се променят, а текущите нетни активи ще се намалят с 449 х.лв., дължащо се на представянето на част от задълженията по лизинг като текущи задължения;

в) Дружеството очаква нетната печалба за 2019 г. да се понижи приблизително с 7 х.лв., в резултат от прилагането на новия стандарт.

г) Наблюдаваният от него показател EBIDTA се очаква да се повиши с около 474 х.лв., поради отчитането на разходите за лизинг като разходи за амортизация на активa “право на ползване” и разходи за лихви на задължението по лизинг.

д) Нетните парични потоци от оперативна дейност ще се увеличат, а нетните парични потоци от финансова дейност ще се намалят приблизително с 474 х.лв., тъй като плащанията за главници по договорите за лизинг ще се отчитат изцяло към финансовата дейност.